

2018 m. vasario 9 d., penktadienis

Nr. 6 (1243) | Kaina 1,30 Eur

Dailė | Muzika | Teatras | Kinas | Fotografija

2

Valstybinio simfoninio orkestro gimtadienio koncertas

3

Pokalbis su dirigentu Modestu Barkausku

4

Artūro Areimos teatro spektaklio premjera

6

Aktorės Airidos Gintautaitės veikėjos

Remigijaus Pačėsos paroda „Geltona gulbė neatplauks“

11

Nauji filmai – „Laiminga pabaiga“

Rimvidas Jankauskas-Kampas, „Nukryžiuota obelis“. 1993 m.

Tapybos *enfant terrible*

Paroda „Kampas: Rimvido Jankausko (1957–1993) kūrybos retrospektyva iš Lietuvos muziejų ir privačių kolekcijų“ M. Žilinsko dailės galerijoje

VYTAUTAS PAPLAUSKAS

Rimvidą Jankauską-Kampą (1957–1993) ne man pirmam norisi vadinti Lietuvos modernios tapybos *enfant terrible*. Tiek dėl bohemiško, netgi destruktvyvaus gyvenimo būdo, tiek dėl gaivališkos, visus tuometinius kanonus laužančios kūrybos, kuri dėmesį prikausto ekspresyviais, nesuvaržytais potėpiais, grynų ir sodrių spalvų pliūpsniais bei masyviais darbų formatais. Menininko reikšmę Lietuvos tapybos laukui yra pagrįstai įvertinusi menotyrininkė Raminta Jurėnaitė: „Kampas vienas pirmųjų ėmė naudoti tokią šiuolaikišką, atvirą spalvą, agresyvesnę tapyimo būdą. O taip stipriai – pats pirmas. Ir tai, be abejonės, išlaisvino kitus.“ (Rūta Marcinkevičiūtė, „Pasaulis – juodosios Kampo saulės šviesoje“, www.kamane.lt)

Šiandien šis *enfant terrible*, kurio paroda veikia M. Žilinsko dailės galerijoje, jau yra įrašytas į Lietuvos modernios tapybos klasikų gretas. Jo darbų yra įsigijęs ne vienas Lietuvos muziejus (M.K. Čiurlionio, Mo muziejus ir kt.), pavienių darbų reprodukcijos publikuotos svarbiausiuose

Lietuvos dailei skirtuose leidiniuose, o 2010 m. išleistas gana išsamiai menininko kūrybą pristatantis albumas. Tiesa, solidžių Rimvido Jankausko-Kampo parodų iki šiol būta nedaug. Paminėtina – 2006-aisiais vykusį Vilniaus rotušėje. Todėl džiugu, kad praėjus ketvirčiui amžiaus M.K. Čiurlionio muziejus ryžosi pristatyti retrospektyvinę Kampo parodą Kaune, skirtą jo 60-osioms gimimo metinėms.

Apie klasiką, ypač tokį, kuris apipintas legendomis, mistifikuotas ir netgi šlovintas, rašyti nelengva. Tuo labiau kad mano santykis su šio menininko kūryba gana prieštaringas. Manau, kad Kampo kūrybiniame kelyje būta ir neįtikėtinų aukštumų, ir ne visada vykusių ieškojimų. Kitaip tariant, dalis kūrinių atima žadą savo meistryste ir įtaigumu, bet nemaža dalis atrodo pernelyg chaotiški, išbarstyti, ne iki galo suvaldyti.

Sakyčiau, kritiškesnio, blaivesnio žvilgsnio į Kampo kūrybą spaudoje trūksta. Apie ne visada sėkmingus Kampo kūrybinius ieškojimus viešai yra kalbėjusi gal tik jo bičiulė ir kolegė, tapytoja Elena Balsiukaitė-Brazdžiūnienė. O juk natūralu, kad

ne visi kūriniai menininkui vieno-dai gerai pavyksta. Paprasčiausiai daugelis menininkų mažiau vykusių savo darbų viešumoje niekuomet nerodo, o Kampo atveju, panašu, norima parodyti viską, ką buvo įmanoma rasti, nes jo kūrybinis kelias buvo itin trumpas (truko vos šešerius metus), o ir kūrinių išliko santykinai nedaug.

M. Žilinsko dailės galerijoje veikiančioje parodoje (kuratorė – Genovaitė Vertelkaitė-Bartulienė) labai įvairūs darbai išeksponuoti apgalvotai, taip, kad labiausiai dėmesį atkreiptų geriausieji. Čia pirmiausia prieš akis tolumoje atsiveria, ko gero, stipriausias Kampo kūrinys, jo *magnum opus* – „Juoda saulė“. Toje pačioje kamerinėje salėje greta kabo ir kiti didelio formato, ne mažiau įtaigūs kūriniai – „Nukryžiuota obelis“, „Ir pabaiga“, „Vakarai Ventės rage“, mažesnio formato „Juodos saulės“ versija. Na, o didžiojoje salėje ryškiausiai išsiskiria itin paveikus ir vienas mano mėgstamiausių Kampo tapybos darbų – „Good-bye sinagoga“. Šalia jo kabo kiti, tiesa, atlikimu ir

NUKELTA Į 8 PSL.

Gimtadienis su „Turangalila“

Valstybinio simfoninio orkestro 29-ojo gimtadienio koncertas Kongresų rūmuose

ŽIVILĖ RAMOŠKAITĖ

Kad ir ką sakytų prieš šventimus nusiteikę skeptikai, šventės reikalingos. Jos suteikia daug džiaugsmo ir mums nuolat stingančio pozityvumo. Kartais švenčių reikia tam, kad padarytume ką nors išties nepaprasto. Gintaras Rinkevičius jau dvidešimt devynerius metus iš eilės švenčia savo įkurto Valstybinio simfoninio orkestro gimtadienius. Švenčia tikrai ne bet kaip ir ne dėl paties šventimo. Kiekvienais metais tuo pačiu metu jis su orkestru surengia ypatingą gimtadienio koncertą su įsimenančia nekasdieniška programa. Nuolat nepastoviam mūsų gyvenime toks nuoseklus pastovumas kelia pagarbą.

Šįsyk orkestro gimtadieniui G. Rinkevičius pirmąsyk ėmėsi itin sudėtingo, gal vieno iš sudėtingiausių orkestrinių XX a. veikalų, Olivier Messiaeno simfonijos „Turangalila“. Vasario 2 d. ji suskambėjo Kongresų rūmuose, prieš tai jos klausėsi Klaipėdos ir Kauno melomanai. Su Valstybiniu simfoniniu orkestru simfoniją atliko du solistai – orkestro bičiulis pianistas Alexanderis Paley’us ir su Marteno bangų instrumentu iš Prancūzijos atvykęs Bruno Perrault.

Maestro apie šią simfoniją svaajo dar prieš gerus du dešimtmečius, tačiau sąlygos tokiai muzikai atlikti pribrendusios nebuvo. Pasak jo, orkestrui dar trūko profesionalumo, be to, kūrinys reikalavo labai didelės atlikėjų sudėties, gerų solistų, reto Marteno bangų instrumento. Rinkevičius dvejojo ir dėl savojo požiūrio, norėjo kuo geriau suvokti šį kūrinį. Jei dabar dirigentas pasiryžo pagroti „Turangalilą“, vadinasi, orkestras tikrai yra pasiekęs atitinkamą brandą ir reikiamą meistriškumo lygį.

Simfonijos partitūra prisodrinta Messiaenui būdingų netradicinių ritmų, neįprastų balsų kombinacijų,

itin savitos savarankiškos fortepiono partijos, atliekančios kartais solinį, o dažnai sudėtingo kontrapunkto vaidmenį. Klausantis atlikimo apie šiuos ir kitus sunkumus mintis nekilo. Rinkevičius muziką valdė nepaprastai ryžtingai, vaizdingai ir mąsliai, užtikrintai kūrė išpūdingą monumentalią formą, įtraukdamas į šį procesą gausiai susirinkusią publiką. Beveik pusantros valandos be pertraukos trunkantį kūrinį publika išklausė, regis, nekvėpuodama. Kiekvienos dalies idėja buvo raiškiai suformuota ir įtikinamai išreikšta, beliko pasiduoti muzikos sugestijai ir kartu su ja skrieti į skirtingais rakursais atsiveriančią Messiaeno garsų visatą. B. Perrault valdomos Marteno bangos spalvingą muzikos drobę papildė ypatingu vibruojančiu balsu, skrodžiančiu masyvų orkestro *tutti*. Sekti kūrinio eigą klausytojams padėjo švieslentėje labai tiksliai pateikiami kūrinio dalių pavadinimai. Beje, tokie užrašai ypač pasiteisino kiek anksčiau orkestrui atliekant Richardo Strausso „Alpių simfoniją“ – iš tiesų programinių kūrinį, kurio dalys be sustojimų seka viena kitą, bet partitūroje visi muzikinio pasakojimo etapai yra paties autoriaus įvardyti.

Messiaeno „Turangalilos“, kaip ne vieno svarbaus XX a. muzikos veikalo, sukūrimo istorija susijusi su garsiu dirigentu Sergejumi arba Serge’u Koussevitzkiu. Šis į Jungtines Valstijas iš Rusijos emigravęs muzikantas rūpinosi naujų kūrinų atsiradimu ir, dabartiniais terminais, jų sklaida. Daugiau kaip du dešimtmečius pirmoje XX a. pusėje vadovavęs Bostono simfoniniam orkestrui ir įsteigęs savo vardo fondą, šis muzikantas ženkliai papildė šiuolaikinės muzikos aruodus. Koussevitzkio fondas užsakė simfoninį kūrinį ir Messiaenui.

Autorius jį kūrė labai ilgai, kelerius metus (1946–1948). Paaiškėjo, kad tai grandiozinė beveik

pusantros valandos ilgio dešimties dalių simfonija. Tačiau užsakovų tai neišgąsdino ir 1949-aisiais, diriguojant Leonardui Bernsteinui, Bostone įvyko simfonijos premjera.

Lietuvoje šio veikalo premjeros tiksliai neprisiminė net ir vyresniosios kartos muzikantai. Mano atminty buvo užsifiksavusi ypač įdomi detalė, kad Vilniuje atliekant „Turangalilą“ Marteno bangomis grojo Messiaeno žmonos Ivonne Loriod sesuo Jeanne Loriod. Tą atlikimą prisiminė ir Mindaugas Urbaitis. Gerokai pasiknaisiojusi savo senuose popieriuose atradau to koncerto programą. Taigi, 1974 m. lapkričio 27 d. Vilniaus filharmonijoje veikalą atliko Strasbūro simfoninis orkestras ir pianistas Pierre’as-Laurent’as Aimard’as, 2016 m. koncertavęs „Gaidos“ festivalyje, ir Jeanne Loriod. Dirigavo Alainas Lombard’as. Vėliau simfoniją dar du kartus, 2000-aisiais ir 2010-aisiais, atliko Nacionalinis simfoninis orkestras, diriguojamas Cyrilo Diedericho. Forte piono partiją skambino Živilė Karkauskaitė (2000) ir Gryta Tatorytė (2010), Marteno bangomis 2010 m. grojo tas pats Bruno Perrault.

Rašydamas „Turangalilą“ Messiaenas buvo susidomėjęs Tristano ir Izoldos mitu, bet, priešingai nei Wagneris, jis meilę laikė Dievo dovana, turėdamas omenyje ir jos kūniškąją plotmę. Kompozitorius simfoniją vadino meilės daina ir himnu apie džiaugsmą, laiką, judėjimą, gyvenimą, mirtį... Džiaugsmas „Turangaliloje“ yra antžmogiškas. Man atrodo, koncerte, ypač finalinėje simfonijos dalyje, klausytojai tai pajuto.

Messiaeno muzikos estetika pagrįsta trimis kriterijais: muzika turi būti įdomi, graži klausyti, turi veikti klausytoją. Šie, sakytum, gana dažnai aptinkami postulatai gali būti pripildyti visiškai skirtingo garsinio turinio. Kas vienam autoriui gražu, kitam gali atrodyti banalu, o kartais net ir bjauru. Messiaeno muzikos

Alexander Paley, Gintaras Rinkevičius ir LVSO

M. AMBRAZO NUOTR., „LIETUVOS RYTAS“

pasaulis remiasi jo paties susikurtomis modalinėmis aštuonių, devynių arba dešimties laipsnių dermėmis, pavadintomis ribotos transpozicijos. Šiose dermėse sukurti akordai ir jų junginiai neturi funkcinės priklausomybės arba ji maksimaliai susilpninta. Paprastai sakant, girdime akordų junginius arba melodijas, kurios neturi aiškesnio dermės centro traukos. Tai panašu į klaidžiojimą erdvėje, kai prarandama žemės trauka. Tokią trauką visuomet juntame klausydamiesi tradicinėje mažoro–minoro sistemoje sukurtos muzikos.

Prisiminkime šiuos teiginius pagrįsiančius kelis pavyzdžius iš koncerto. Pirmasis – simfonijos įžangoje trombonų ir tūbos *fortissimo* atliekama labai rūsti didelių lėtų šuolių tema. Ją pats kompozitorius pavadino „statulos tema“. Šie akordai, pasak jo, skleidžia senovės Meksikos monumentams būdingą despotišką brutalumą ir visada sukelia baimę. Simfonijoje „statulos“ tema pasirodo nesyk. Ją pagirtinai raiškiai ir tiksliai pagrojo orkestro pūtikai. Antrasis pavyzdys – trumpūtė tema, kurią Messiaenas įvardijo „gėlių tema“. Ji pirmąsyk su skamba įžangoje po brutaliosios akordų temos. Tai vingrus, trumpas dviejų klarnetų *pianissimo* motyvas. Man jis asocijuojasi su nežinia

iš kur dvelktelejusių vėjelio gūsiu, išnykstančiu erdvėje panašiai kaip ir tie rūstūs akordai. Labai jautriai ir švelniai jį daug kartų atliko šau-nūs orkestro klarnetininkai. Trečiasis pavyzdys – labai lyriška, lėtai banguojanti, saldžia harmonija padabinta tema, kurią kompozitorius vadina pačia svarbiausia kūrinyje, – „meilės tema“. Ji suskamba daugeliu pavidalų. Tyliai ir jausmingai, kai ją išraiškingai su intensyviu *vibrato* groja tik styginiai, ir nepaprastai veržliai, šviesiai, kai ją atlieka visas orkestras, virš kurio sklendžia virpantis Marteno bangų balsas. Ši tema triumfuoja ir žaizduojančiame finale, išpūdingai užbaigusiame koncertą.

Gimtadienio vakaras gausiai susirinkusius orkestro gerbėjus nutaikė iš tiesų šventiškai. Jei orkestras būtų Messiaeną grojęs geros akustikos erdvioje salėje, būtume girdėję kur kas laisviau sklindantį garsą. Kongresų rūmai, nors jau nusibodo apie tai rašyti, itin riboja skambesio kokybę. Kolektyvui reiktų turėti padorų koncertinį fortepijoną. Dabartinis kelis kartus gana garsiai sudunksėjo, o pianistui skambinant virtuoziškas solo kadencijas ir „paukščiškus“ epizodus skambėjo dusliai. Belieka nuoširdžiai pasveikinti orkestrą ir jo vadovą reikšmingos premjeros proga.

Kronika

Metų solistai žada neužmigti ant laurų

LNOBT Metų solistais pripažinti ir rėmėjų įsteigtos piniginės premijos geriausiems teatro solistams įteiktos jau šešioliktą kartą. Laureatus išrinko vertinimo komisija, sudaryta iš LNOBT vadovų ir meno kolektyvų atstovų, teatro rėmėjų, operos ir baleto kritikų. Geriausiems metų solistams buvo įteiktos ir keramikės Violetos Ganusauskienės sukurtos skulptūrėlės.

2017 Metų operos soliste už įsimintiną Džuljetos vaidmenį Vincenzo Bellini operoje „Kapulečiai ir Montekiai“ pripažinta Viktorija Miškūnaitė. Tai jau antras toks apdovanojimas soprano karjeroje – prieš

M. ALEKSOŠ NUOTR.

dvejus metus dainininkė Metų solistės apdovanojimą pelnė už Mannon vaidmenį to paties pavadinimo Jules Massenet operoje. Metų operos solisto premiją šįmet įsteigė koncertas „MG Baltic“.

„2017-ieji man buvo dar vieni intensyvaus darbo scenoje metai. Jie

įsimintini tuo, kad galėjau išbandyti save tikroje *bel canto* stilistikos operoje. Teko vieną vokalinę mokyklą pakeisti kita, o dainininkams tai nėra paprasta. Bet kai įveiki sunkumus – supranti, kad esi palypėjęs vienu laipteliu aukščiau. Smagu, kai ir kiti tai pastebi. Bet nebijokit,

ant laurų užmigti nežadu. Kai surinksiu bent penkis Metų solistų apdovanojimus – tada jau many-siu, kad esu šio to pasiekusi“, – teigia V. Miškūnaitė.

2017 Metų baleto solistu už Jozefo K. vaidmenį Martyno Rimeikio balete „Procesas“ pripažintas Jeronimas Krivickas. Vos prieš metus jis buvo vienas iš Metų baleto vilties apdovanojimo laureatų, taigi vilties išsipildymo ilgai laukti neteko. Metų operos solisto premiją šįmet įsteigė ilgametė LNOBT rėmėja Raminta Kuprevičienė.

2017 Metų operos viltimi už naujai sukurtą Grafienės vaidmenį Johanno Strausso operetėje „Vienos kraujas“ paskelbta solistė Dovilė Kazonaitė. Teatro publika jauną solistę gali išgirsti dainuojančią ir operose „Figaro vedybos“, „Karmen“

bei operetėje „Šikšnosparnis“. Metų operos vilties apdovanojimą šįmet įsteigė verslininkas Vytautas Stankevičius.

2017 Metų baleto viltimi už Džuljetos vaidmenį Sergejaus Prokofjevo balete „Romeo ir Džuljeta“ bei Eglės vaidmenį Eduardo Balsio balete „Eglė žalčių karalienė“ tapo Neringa Česaitytė. Be to, pernai balerina debiutavo ir kaip Ridikutė balete „Čipolinas“.

Šįmet teatro apdovanojimuose yra ir nauja nominacija – 2017 Metų įvykis. Ją įsteigė koncertas „MG Baltic“. Metų įvykiu paskelbtas LNOBT baleto trupės darbas, kuriant choreografo Martyno Rimeikio baletą „Procesas“.

LNOBT INF.

Garso ir emocijos režisierius

Pokalbis su dirigentu, Šv. Kristoforo kamerinio orkestro meno vadovu Modestu Barkausku

RASA MURAUSKAITĖ

2017-ųjų pabaiga vienam ryškiausių jaunosios kartos dirigentų Modestui Barkauskui buvo turtinga sėkmių ir pokyčių. Prestižiniame dirigentų konkurse Lenkijoje laimėjęs bronzinę batutą, neilgai trukus iš maestro Donato Katkaus jis perėmė ir Vilniaus miesto savivaldybės Šv. Kristoforo kamerinio orkestro meno vadovo ir dirigento pareigas. Emocijoms kiek atslūgus, su dirigentu kalbamės į visus poslinkius jau žvelgdami iš nedidelės perspektyvos.

Kiek nurimo šurmulys po to, kai iš X tarptautinio Grzegorz Fitelbergo dirigentų konkurso parsivežėte bronzinę batutą. Pasiekimas išties ryškus. Pasi-dalinkite įspūdžiais.

Tai turbūt vienas didžiausių di-
rigentų konkursų Europoje. No-
rinčių jame dalyvauti būrys buvo
išties įspūdingas. Įvyko didžiulė
atranka – iš 300 dalyvių į tolesnį
etapą pateko 50, o paskui jau visi
„kabarojomės“, konkuravome ir ga-
liausiai pasiekiau rezultatą, kuriuo
labai džiaugiuosi. Dirigentų kon-
kursui organizuoti reikia turėti
aukštos klasės orkestrą, kuris būtų
pajėgus groti muziką nuo klasikos
iki XXI a. kompozitorių. Katovicų
filharmonijos orkestras, kuriam di-
rigavau, tikrai buvo grojęs tą pro-
gramą anksčiau, gerai žinojo me-
džiagą, matėsi, kad visi kūriniai – iš
jų repertuaro. Puikų įspūdį paliko
pati organizacija – ji buvo neįtikė-
tina! Tiek daug dalyvių, tačiau vis-
kas vyko minučių tikslumu. Man
labai malonu, kad nebuvo jokių
nesusipratimų.

Prieš konkursą kilo minčių ir
nedalyvauti – intensyvus darbas,
mažas vaikas šeimoje, bijojau, kad
nebus laiko pasiruošti. Tačiau labai
džiaugiuosi savo šeima, kuri mane
smarkiai palaikė: nors dažnai ma-
nęs nematė, iš jų jaučiau didžiulę
paramą. Šeima man suteikė laiką,
kurį galėjau skirti konkursui.

**O kaip dirigentas rengiasi
konkursui?**

Studijuoja naujausias partitūras,
privalomus kūrinius. Šio konkurso
kontekste būta daug Karolio Szy-
manowskio kompozicijų – ieškojau
įrašų, dirbau su partitūromis, ana-
lizavau jas, grojau atskiras partijas.
Reikalingas nusiteikimas, kuris lei-
džia surasti laiko ir jį maksimaliai
išnaudoti.

**Papasakokite plačiau apie re-
pertuarą, kurį teko diriguoti.**

Praktiškai viską nuo Mozarto,
Beethoveno simfonijų, uvertiūrų,
žengiant į romantizmą per Brahms

simfonijas, Čaikovskio kūrybą. Iš
XX a. kūrinių – Bartoko koncertą,
Szymanowskio kūrinius. Visiškai
suprantama, kad skatinama lenkų
kompozitorių kūryba – man tai pa-
tiko. Kai kurių kompozicijų prieš tai
net nežinojau ir jos pasirodė tiesiog
nuostabios! Juo labiau kad vienas
konkurso rėmėjų – lenkų kompo-
zitorių muziką leidžiantis centras,
kuris dovanojo kai kurias partitūras
ar galimybę jas atsisiųsti.

**Turbūt dalyvaujant konkurse
sunku atsipalaiduoti ir nu-
kreipti mintis nuo saviruošos,
jaudulio. Ar teko išgirsti ir kitų
dirigentų pasirodymų?**

Iškart matėsi, ką dirigentas su-
geba tuo momentu parodyti. Tai
ir tam tikri techniniai uždaviniai,
branda, gebėjimas perteikti formą.
Vieni dirbo prioritetą teikdami mu-
zikalumui, kiti daugiau stengėsi pa-
rodyti visumą. Kadangi burtai lėmė,
jog iš penkiasdešimtuko dirigavau
vienas paskutiniųjų, turėjau net tris
laisvas dienas. Iš pradžių galvojau,
ką reikės daryti, nes pats esu „sprin-
teris“ – labai mėgstu viską padaryti
greitai, iškart, todėl tos trys dienos
buvo it šaltas dušas. Tačiau per jas
puikiai adaptavausi, kas, manau, ir
buvo vienas sėkmės veiksnų. Per
tą laiką turėjau progos išgirsti, kaip
orkestras groja, kaip reaguoja į di-
rigentą. Mačiau, kaip dirba diriga-
vusieji prieš mane. Pastebėjau, kas
veikia, o ko orkestrui sakyti neverta –
tai irgi labai padėjo.

**Neilgai trukus Jūsų karjeroje
įvyko dar vienas svarbus po-
slinkis – Naujųjų metų išva-
karėse iš ilgamečio Vilniaus
savivaldybės Šv. Kristoforo ka-
merinio orkestro meno vadovo,
maestro Donato Katkaus perė-
mėte šio kolektyvo vairą. Ko-
kie planai? Tęsite tradicijas ar
imsitės naujų strategijų?**

Būtina išlaikyti tam tikras orkes-
tro tradicijas, stilistiką, kuri buvo
puoselėjama kelis dešimtmečius.
Tai ir baroko, ir klasicizmo pra-
džios muzika, kurią orkestras ge-
rai išmano. Be abejo, vienas priori-
tetų – šiuolaikinių autorių kūriniai.
Šis orkestras turbūt jau yra atlikęs
viską, ką lietuvių autoriai parašė
kameriniam orkestrui. Būtina ir
toliau leisti kompozitoriams būti
išgirstiems.

**Kuo, Jūsų nuomone, labiausiai
išsiskiria Šv. Kristoforo kame-
rinis orkestras, kur jo stiprybė?**

Jo interpretacijos ypač gaivios,
subtilios. Grojimas nestandartizuo-
tas, vengiama įprastų klišių. Stebina
orkestro lankstumas ir galimybės.
Tai virtuoziškas kolektyvas, kuris
gali pagroti bet kokio sudėtingumo
medžiagą, ir pagroti gerai. Juk jis

Modestas Barkauskas

D. MATVEJEVO NUOTR.

gyvuoja jau 24 metus. Tai solidus
laiko tarpsnis, kuris ir lėmė, kad
orkestras turi savo spalvą, koloritą,
charakterį. Iš „jaunuolio“ jis jau
tapo brandžiu kolektyvu.

**Minėjote vieną pagrindinių
orkestro krypčių – šiuolaikinę
muziką. Ar dirigentas, in-
terpretuodamas šiuolaikinę
muziką, turi parodyti kiek
kitokių gebėjimus negu diri-
guodamas klasikinius repertu-
arinius kūrinius?**

Šiuolaikinėje muzikoje egzistuoja
tam tikros nerašytos taisyklės. Tai
kitokia raiška, artikuliacija, or-
kestro kalba. Būna, šiandienos au-
toriai savo partitūrose parašo sim-
bolius ir jiems priskiria tam tikras
reikšmes, reiškiančias tai, ką jie
patys įsivaizduoja. Bendravimas,
repeticijos su autoriumi ir yra tas
„identitetas“, kuriuo kiekvienas kū-
rinys išsiskiria. Nepakanka tik pa-
groti natas. Juo toliau, juo labiau
mėgstu diriguoti šiuolaikinius kū-
rinius, nes tai yra laisvė. Nesi įparei-
gotas tradicijų, turi daugiau erdvės
kvėpuoti. Kartu toje laisvėje reikia
siekti rezultato, muzikinio efekto –
formos, struktūros, skambėjimo,
balanso.

**Ar būna, jog rengdamas naujo
kūrinio premjerą jaučiate, kad
po jos kūrinys daugiau nebe-
skambės? Tokių vienkartinį
atlikimų apstu. Ką Jūs, kaip
dirigentas – atlikėjas – laikote
svarbiausiais veiksniais, ku-
rie lemia kūrinio repertuarinę
sėkmę?**

Tikrai būna. Dirigentas yra tas
žmogus, kuris atsako už rezultatą.
Kartais tenka sukti galvą, kaip
padaryti, kad kūrinys nuskam-
bėtų. Kompozitoriai pirmiausia
turėtų gilintis į orkestro, atskirų

instrumentų technines galimybes,
suvokti jų niuansus. Kartais partitū-
ros mirga marga, o klausantis efekto
nėra. Kyla klausimas, kokia viso to
prasmė, jeigu partitūra vizualiai
įspūdinga, o neskamba. Labai
linkiu visiems jauniems kompozi-
toriams kitaip pažvelgti į orkestrą.
Reikalingas amatas, įdirbis, kuris
padeda pateisinti tai, kas užrašyta
natose. Pats kūriniuose visada ieš-
kau tam tikros logikos.

**Aptarėme aktualijas, o dabar
sugrįžkime prie ištakų. Jūsų
biografijoje minima, kad pats
muzikuoti pradėjote vėlai –
būdamas 14 metų. Kokią tokio
vėlyvo muzikos atradimo įtaką
įžvelgiate savo karjerai?**

Tai turi ir plusų, ir minusų. Ma-
nau, kad mano noras pažinti ir įsi-
gilinti į muziką tarsi pasistūmėjo
dešimtmečių į priekį, lyginant su
atlikėjais, kurie lankė muzikos mo-
kyklas. Pats jos niekada nelankiau.
Įtariu, kad jeigu būčiau pradėjęs
muzikos mokytis kur kas anksčiau,
būčiau nuo jos pavargęs. Esu lai-
mingas, kad niekada nebuvau spau-
džiamas į rėmus ir galiu muzikuoti
labai natūraliai.

**Pradėjęs kaip ir visi dirigentai –
nuo choro – vis dėlto pasukote
į simfoninį dirigavimą. Choras
neįtraukė, nesudomino?**

Choras sužavėjo, nors pradė-
damas mokytis konservatorijoje
choro dirigavimo net nežinojau,
kas tai yra. Tačiau man labai patiko
pats procesas, bandymas suprasti,
ką dirigentas „mojuodamas“ daro,
ką tuo nori pasakyti. Įstojęs į Lie-
tuvos muzikos ir teatro akademiją
turėjau puikius profesorius, kurie
mane nukreipė ten, kur esu da-
bar – į simfoninį dirigavimą. Labai
ilgai mokiausi pas maestro Juozą

Domarką. Esu įgijęs puikius pagrin-
dus, klasėje „praėjęs“ visą pagrindinę
dirigavimo literatūrą. Tai didžiulis
bagažas, įgytas dar studijų metais.

**Natūralu, kad maestro J. Do-
markas tapo bene pagrindiniu
Jūsų mokytoju. O ar buvo ir yra
kitų, kuriuos vadinote didžiau-
siais profesiniais autoritetais?**

Mokytis pradėjau pas maestro
Joną Aleksą – būtent jo įskelta ki-
birkštis ir yra pati stipriausia. Be
abejo, stebėdavau ir maestro Mo-
desto Pitreno darbą, repeticijas. Žavi
jo bendravimas su orkestru, muzi-
kalumas. Išties yra iš ko pasimokyti.

**Tad galbūt galima kalbėti apie
lietuvišką simfoninio diriga-
vimo mokyklą?**

Tikrai galima. Maestro J. Do-
marko mokyklos principus galime
atsekti. Yra ir ankstesnių dirigentų,
ne visus žinau, tačiau įdirbis yra. Ne
veltui pas J. Domarką studijuoti at-
vyksta žmonės iš viso pasaulio.

**Muzikantams aišku, tačiau su
muzika nesusijusiems žmo-
nėms sudėtinga įsivaizduoti,
kokia gi iš tikrųjų yra diri-
gento funkcija. Taigi, orkestro
dirigento noriu paklausti, kas
gi yra tas dirigentas?**

Visų pirma, dirigentas, padeda-
mas muzikantų, orkestro ar kito-
kio kolektyvo, atlieka muziką. Jis
stengiasi kuo tiksliau perteikti tai,
kas užrašyta partitūroje, atkartoti
kompozitoriaus sumanymą. Diri-
gentas gali išryškinti tam tikrus kū-
rinio niuansus. Jis yra tarsi garso ir
emocijos režisierius.

Dėkoju už pokalbį.

KALBINO IR PARENGĖ RASA MURAUSKAITĖ

Romantinė baleto siela

Apie Jurgitos Droninos Žizel

RIMGAILĖ RENEVYTĖ

Sakoma, kad be „Žizel“, kaip ir be „Gulbių ežero“, būtų sunku įsivaizduoti baleto tradiciją, galbūt todėl jų dramatiniai vaidmenys yra trokšamas kiekvienos balerinos išbandymas. Lygiai prieš savaitę Lietuvos nacionalinio operos ir baleto teatro scenoje pagrindinį baleto „Žizel“ vaidmenį šoko Anglijos ir Kanados nacionalinių trupių primabalerina Jurgita Dronina. LNOBT scenoje Dronina jau yra šokusi „Žizel“ (2013 m.), taip pat „Gulbių ežere“ (2014 m.) ir „Bajaderėje“ (2015 m.). Praėjusį kartą Droninos partneris „Žizel“ buvo Paryžiaus operos baleto trupės primarius Mathias Heymannas, šįsyk Albertą įkūnijo taip pat kvietinis solistas Alejandro Virellesas, šokantis Bavarijos valsytubiniame balete.

„Žizel“ – vienas seniausių išlikusių baleto spektaklių (premjera Paryžiaus Karališkoje muzikos akademijoje įvyko 1841 m.), jungiantis realius ir fantastinius elementus. Kur slypi šio baleto siela, apie kurią svajoja kiekviena balerina ir kuria šimtmečiais žavisi publika?

Pirmame romantinio baleto veiksmė vyrauja žemiška meilės istorija: Albertas (Alejandro Virelles), susižadėjęs su Batilda (Rūta Lataitė), susižavi vėjavaiškią Žizel (Jurgita Dronina) ir tikina ją savo ištikimybė. Motina (Urtė Bareištė) ir jai palankumą rodantis Hilarionas (Mantas Daraškevičius) įspėja merginą apie galimą grafo

Jurgita Dronina (Žizel), Alejandro Virelles (Albertas)

M. ALEKSOS NUOTR.

lengvabūdiškumą. Tačiau tik pati sužinojusi apie Alberto sužadėtuves, Žizel neištveria išdavystės ir miršta iš sielvarto. Atrodytų, romantinis, bet painus pirmo veiksmo siužetas nustelbia šokį: scenoje dominavo pantomima, charakteriai ir pasakojimas, judesį pasitelkiantis tik kaip puošmeną.

Tačiau antras veiksmas į sceną grąžina gaivališką šokio sielą: Žizel vėlę globoti imasi vilisės – už savo nuoskaudas vidurnakčio šokiais keršijančios vėlės. Pasak legendos, jeigu smalsus jaunuolis pastebi vilisės, šios nepaleidžia jo iš šokio siautulio iki pat mirties. Į vilisių sąžinės

teismą patekęs Albertas nežūva tik Žizel dėka. Ji įstengia įtikinti vilisių valdovę Mirtą (Anastasija Čumakova) panaikinti prakeiksmą išdavusiajam Albertui.

Solistų „mainai“ – dažnas reiškinyklasikinių baletų spektakliuose. Ir publikai, ir teatro trupei tokie „mainai“ naudingi, leidžiantys ir pamatyti, ir palyginti, ir bendradarbiauti. Tiesa, pirmas „Žizel“ veiksmas su kvietiniais solistais buvo kiek įtemptas, tačiau ne svečiams, o trupei: susikaustę *pas de deux*, neužtikrinti kordebaleto šokėjai. Išryškėjo LNOBT trupės sceniniai uždaviniai ir Jurgitos Droninos

laisvė interpretuojant choreografinę personažo partitūrą. Interpretuoti šokį mūsų teatro solistai taip pat geba, bet dažniau choreografiškai erdvesniuose spektakliuose („Romeo ir Džuljeta“, „Bolero+“, „Procesas“ ir kt.). Antrojo veiksmo atmosferą dalijosi vilisių šokis ir jautrus Čumakovos Mirtos dialogas su Droninos Žizel, perteikiantis Jules'io Perrot, Jeano Coralli ir Mariaus Petipa choreografiją.

To vakaro Jurgitos Droninos Žizel išsiskyrė stipria vidine personažo dramaturgija, įveikusia pirmojo veiksmo dominantę pantomimą. Nors Droninos artistinė prigimtis

dera su trapiomis, vėjavaiškiškėmis ir įsimylėjusiomis „*džuljetomis*“, norisi ją matyti choreografiškai sudėtingesniame, subtilesniame baleto spektaklyje. Smalsu, kaip ji atrodytų Raudonosios Žizel vaidmenyje? Ar galėtų jautri, subtili, spalvinga Droninos Žizel, Bajaderė, Odeta-Odilia pavirsti stipria, valdinga ar net kerštinga heroje? Įdomu, kaip šis virsmas atrodytų scenoje. Vis dėlto smalsu, kaip į dar neužmirštą teatrą atvykusi Kanados ir Anglijos (o prieš tai ir Švedijos) nacionalinėse scenose šokanti solistė šokyje gali atskleisti savo baleto sielą.

Nors apie spektaklio kokybę publikos reakcija šiandien mažai ką tepasako, užsienio scenose švytinčios primabalerinos pasirodymas Lietuvos teatre sukviatė kur kas pilnesnę salę nei prieš du mėnesius įvykusi „Proceso“ premjera. Suprantama, – LNOBT publika labiau mėgsta klasikinius pastatymus (juolab su užsienio žvaigždėmis), ji klasikinė, nekintanti jau daug metų. Naujausias LNOBT sceninis „Žizel“ variantas daugiau nei trisdešimties metų senumo. Ano meto scenografiniai bandymai vaizduoti fantastinius, mistiškų pasaulius šiandieniniam žiūrovui atrodo naivūs. Stebint jautrią ir žemišką Jurgitos Droninos Žizel, LNOBT spektaklio scenovaizdis atrodė pernelyg pretenzingas. Galbūt atnaujinti vizualinį spektaklių paveikslą vertėtų dažniau? Galbūt šis žingsnis į LNOBT salę pakviestų ir naujos / jaunos publikos?

„Netflix“ maratonas teatre pagal

Artūrą Areimą

Apie spektaklį „Virimo temperatūra 5425“

LAURA ŠIMKUTĖ

Teatras, kaip ir dauguma aplinkinių reiškinių, neatsiejamas nuo bendros kultūros pažangos. Rudenį Lietuvos nacionaliniame dramos teatre pasirodęs Łukaszo Twarkowskio spektaklis „Lokis“ iškėlė gana aukštą formos bei technologijų panaudojimo kartelę ir prilygsta Vakarų Europos teatro standartams. Nors Vakarų Europoje kažin ar būtų kas nors nauja. Bet režisieriaus iš Lenkijos sukurtas spektaklis rodo, kad mūsų teatras nebesivelka iš paskos ir drąsiai vejasi esamąjį laiką bei tendencijas.

Praėjusių metų spalio pabaigoje Artūras Areima ir jo vadovaujamas teatras pristatė unikalų

Scena iš spektaklio

L. VANSEVIČIENĖS NUOTR.

reiškinį – teatro serialą pagal Virginijos Rimkaitės pjesę „Virimo temperatūra 5425“. Režisierius, žinomas itin dideliu dėmesiu populiariosios

kultūros elementams bei jų kritika, teatrą ir jo patirtį priartina prie „Netflix“, serialų gausos ir pasirinkimo apsuptam šiuolaikiniam

žiūrovui siūlydamas stebėti spektaklį po seriją, kantriai laukiant mėnesį, arba sulaukti sezono pabaigos ir pažiūrėti visą vienu prisėdimu.

„Virimo temperatūra 5425“ išlaiko klasikiniame serialui būdingą struktūrą. Pirmoje serijoje pristatomi veikėjai ir juos supančios aplinkybės, užmenama mįslė ir pakurstomas žiūrovų smalsumas supažindinant su detalėmis, kurios vėliau tampa svarbia istorijos dalimi. Antroje serijoje mįslė iš dalies įmenama, veikėjai daugiau sužino vieni apie kitus, įtampa kuriama pasitelkiant menamą meilės trikampį, kuris viską dar labiau sumaišo. Trečioji, paskutinė sezono serija atskleidžia visas kortas ir išaiškina, iš kur kyla iki tol vyravę keisti, sunkiai suprantami reiškiniai. Taip pat

serijos pabaigoje atsiskleidžia pagrindinių veikėjų didžioji paslaptis, iškelti klausimai, į kuriuos atsakymus norėtusi sužinoti kitą sezoną.

Trijų serijų trukmės teatro serialas savo kuriama atmosfera primena nespaltotą Davido Lyncho kultinio serialo „Tvin Pyksas“ versiją. Sūnaus vaidmenį pirmose dviejose serijose atlieka viso labo kamera ir stovas. Namie vyksta neaiškūs, beveik paranormalūs reiškiniai. Paslaptinga avarija sukrečia veikėjus taip, kad jie įgyja itin keistų savybių ir negeba normaliai bendrauti su aplinkiniais. Iliustratyvi, įtampą kelianti muzika padeda kurti mistikos, siaubo ir neaiškumo kupiną sceninį

NUKELTA Į 5 PSL.

Vytautas „Siemens“ arenoje

Apie baltarusių baleto gastroles

HELMUTAS ŠABASEVIČIUS

„Niekio nėra nuostabesnio, kaip matyti Vladislavą Jogailą ir Jadvygą auksu ir brangakmeniais žibantiems drabužiais“, – 1816 m. Vilniaus miesto teatre pamatęs Juliano Ursono Niemcewicziaus ir Karolio Kurpińskiego operą „Jadvyga, Lenkijos karalienė“ susižavėjęs savo dienoraštyje įrašė Vilniaus universiteto studentas Teodoras Krašinskis. Po dviejų šimtų metų Vilniuje vėl pasirodė Jogaila ir Jadvyga, pavaizduoti Lenkijos karalių Jogailą deheroizuojančioje perspektyvoje – šį kartą kaip Baltarusijos valstybiniame akademiniame operos ir baleto teatre pastatyto Viačeslavo Kuznecovo baleto „Vytautas“ herojai, sudarę draugiją Lietuvos istorijos ikonoms – Vytautui, Onai Vytautienei, Kęstučiui, Birutei.

2013 m. pastatyto baleto libretą parašė dramaturgai Vladimiras Rylatko ir Aleksejus Dudarevas – prieš daugiau nei trisdešimt metų jo pjesę „Eiliniai“ Valstybiniame (dabar – Nacionaliniame) Kauno dramos teatre pastatė režisierius Vytautas Balsys. Baleto libreto pagrindu tapo Dudarevo drama „Kunigaikštis Vytautas“, kurios premjera Jankos Kupalos teatre Minske įvyko dar 1997-aisiais.

Lietuvoje taip pat būta scenos veikalų, kuriuose vaizduojami baltarusių „Vytaute“ rodomi įvykiai ar veikėjai: Maironio „Kęstučio mirtis“, „Vytautas pas kryžiuočius“, „Didysis Vytautas – karalius“, – tik jie rašyti ir statyti XX a. pirmojoje pusėje ir atliko savo darbą tvirtinant tuomet dar jaunos Lietuvos valstybingumo pamatus. Todėl Viačeslavo Kuznecovo „Vytautas“ įdomus ne tiek kaip

šiulaikinis choreografinis kūrinys, kiek kaip programinis sceninis veikalas, kuriantis istorinę mitologiją Baltarusijoje, kuri pastaraisiais metais vis labiau sieja save su Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės tapatybe.

Baleto choreografiją sukūrė Jurius Trojanas (XX a. 8-ajame dešimtmetyje kartu su Liudmila Bržozovskaja gastroliaavęs Vilniuje), baigęs Baltarusijos valstybinę choreografijos mokyklą, kurios absolventai – ir ilgą laiką XX a. pabaigoje Lietuvoje dirbę baleto solistė Svetlana Masaniovai bei pedagogas Borisas Martinkevičius. Trojanas šiuo metu vadovauja Baltarusijos baleto trupei, pakeitęs ilgametį jos vadovą Valentinę Jelizarjevą. Prieš keliolika metų Trojanas pastatė baletą „Atminties sparnai“, vienas naujesnių jo darbų – vienaveiksmis baletas „Tristanas ir Izolda“.

Už galimybę susipažinti su vienu naujausių kaimyninės šalies choreografijos kūrinių reikia dėkoti įmonei „Kūrybos studija“. Nors baletu pasakojami įvykiai nutiko dar iki Vytautui tampant Didžiuoju, renginio organizatoriai baletą rodė vienoje didžiausių Vilniaus erdvių – „Siemens arenoje“, kurios lubas puošia emblema su Gedimino stulpais.

Dviejų veiksmų baletas rodytas su fonograma ir kitais pramogų arenos atributais – gėrimais, užkandžiais, gigantiškoje erdvėje mirgančiomis įvairiausios įrangos švieslėmis.

Istorinių asmenybių ir baleto kultūros sąveika – sovietinės kultūros fenomenas, kuriam priklauso tokie spektakliai kaip Aramo Chačaturiano „Spartakas“, „Ivanas Rūstusis“ pagal Sergejaus Prokofjevo muziką, Boriso Tiščenkos „Jaroslavna“.

prasiveržti iki nevaldomos isterijos. Emocijas jie reiškia kontrastingomis vaidybos priemonėmis: skausmo perkreiptais arba kaip tik akmeniniais, sunkiai perskaitomais veidais; lėtais, atsargiais arba energingais ir staigiai besimainančiais judesiais; tyliais, ramiais, šiek tiek drebančiais balsais, pereinančiais į isterišką, žodžius praryjantį riksmą. Iš pirmoje serijoje vyraavusios minimalistiškos, beveik kinui artimos vaidybos trečiojoje lieka tik menkas atgarsis.

Paskutinėje serijoje kulminaciją pasiekęs parodijavimas sukuria komišką efektą. Laisvai besiliejan-tis pomidorų padažas atrodo tarsi Quentino Tarantino filmuose pabrėžiamas kraujo gausos teatrinė versija. Tiesiai šviesiai demonstruojama, kaip kertami į juodą celofaną suvyniotos aukos lipnia juosta užklijuota burna (įkaitų pagrobimo filmuose elementas) pirštai, o ši juos akivaizdžiai užlenkia. Atrodo,

Scena iš baleto „Vytautas“

ORGANIZATORIŲ NUOTR.

Viačeslavo Kuznecovo „Vytautas“ pratęsia šį neilgą sąrašą ir supaprastintai pasakoja Vytauto jaunystės istoriją, išryškindamas jo, kaip kilnaus liaudies vado, paveikslą.

Pirmasis spektaklio paveikslas vyksta, kaip nurodyta turinio santraukoje, „Didžiosios Lietuvos Kunigaikštystės miškuose“ – veikiausiai netoli Eišiškių, iš kur, kaip spėjama, kilusi pirmoji Vytauto žmona Ona. Švenčiama Stumbro – „Baltarusijos žemių globėjo“ – šventė, ir į baikiškių vainikuotų, rankomis plasnojančių merginų būrį įsiveržia ryžtingas vyriškas gaivalas, kurio priešaky – pusbroliai Vytautas ir Jogaila su Stumbro kaukėmis. Spektaklyje tvirtinami tradiciniai stereotipai – stiprūs, karingi vyrai ir

toks vaizdas turėtų kelti siaubą, tačiau viso labo juokina. Negąsdina ir tai, kad serijos pabaigoje tylus ir ramus vyrukas Ričardas paaiškėja esantis intelektualiojo kanibalo Hanibalo Lekterio ar populiaraus amerikietiško serialo „Deksteris“ pagrindinio veikėjo Deksterio Morgano prototipas.

Vargu ar ši teatrinė serialo versija itin patiks užkietėjusiems serialų gerbėjams: kas nori mėnesį laukti naujos serijos? Ir koks čia serialas, jeigu sezone tik trys serijos ir negali kada panorėjęs paspausti pauzės mygtuko? Bet teatre tokia formulė veikia ir, drįsčiau teigti, Artūras Areima gana sėkmingai ir su ironija perkėlė ją į sceną. Galbūt teatrui žengiant kartu su šiuolaikine popkultūra atsiras teatrinis „Netflix“ atitikmuo? Tik vargu ar toks atitikmuo gebėtų išlaikyti ironišką distanciją.

švelnios, baikiškos, paklusnios moterys. Šventėje Leda išrinkta Ona pasirenka Vytautą ir scenoje pasirodo alegorinis herojus – Juodasis Žmogus, įkūnijantis Jogailos pavydą ir nulemiantis tolesnę spektaklio eigą.

Antrasis paveikslas vyksta Trakų pilies menėje, kurioje pasirodo Kęstutis ir Birutė, sutinkantys Vytautą ir jo išrinktąją. Juodasis Žmogus pakviečia Vytautą į Jogailos ir Jadvygos vestuves. Vytautui išvykus, į pilį įsiveržia Jogaila, Kęstutis mėgina gelbėti Oną, tačiau žūva, o Juodasis Žmogus, nuplėšęs didžiojo kunigaikščio auksinį antkaklį, duoda jį Jogailai.

Antrasis veiksmas prasideda Krokuvoje – vėluodamas sutuoktuvėse pasirodęs Jogaila antkaklį įteikia Jadvygai, jį atpažinęs Vytautas, nepaisant visos savo didybės, nugali-mas ir atsiduria už groty. Krėvos pilyje įkalintą Vytautą pagal geriausias XIX a. baleto tradicijas lanko vizijos, kuriose – Kęstutis, raudanti Ona, kuri netrukus įgauna realų pavidalą ir ragina Vytautą bėgti – jis netrukus grįžta į pilį su savo kariais; Jogaila nugalėtas, karūna Vytautui po kojomis, tačiau jam, kaip tikinama siužeto aprašyme, reikia ne karūnos – „ne kraujas, o krikščioniškas atlaidumas per amžius ir šlov-ingųjų didvyrių darbus nušvies liaudies ateitį...“.

Viačeslavo Kuznecovo muzika atidžiai seka libretą, rūpestingai perteikia jo kulminacines vietas, sudarydama sąlygas meilės duetams ir masinėms scenoms, kurių pabaigoje šokėjai sugrupuojami į deklaratyviuos gyvuosius paveikslus.

Choreografinė spektaklio kalba remiasi klasikinio baleto tradicijomis, nors „Siemens“ arenos erdvė

suteikė nedaug galimybių tinkamai įvertinti jos visumą ar atskirus elementus. Choreografas mėgsta sudėtingus, kartais beveik akrobatinius pakėlimų efektus duetuose, nedidelės veikėjų solo scenas dekoruoja energingais šuoliais ir sukiniais, kai kurie deriniai sąmoningai kartojami siekiant plėtoti herojų choreografines temas.

Baleto scenografiją sukūrė Ernestas Geidebrechtas. Galbūt „Siemens“ arenoje ji prarado dalį poveikio, nes turėjo prisitaikyti neteatrinėje erdvėje, tačiau ir šiaip stokoja conceptualumo. Spektaklio pradžioje scenos viršuje kabo stilizuota stumbro galva, panaši į kaukes, kurias šventės metu dėvi Jogaila ir Vytautas; nepaisant apibendrintų formų, scenografija yra gana iliustratyvi – medžių motyvai pirmame paveiksle, heraldiniai ženklai, vėliavos antrajame ir trečiajame, butaforinius šarvus nešanti eisena, pro grotas ryškėjantis Kęstučio laidotuvių laužas. Kostiumai stilizuoti, patogūs šokti, tačiau aštrokų, rėksmingų, kontrastingų spalvų.

Baltarusijos baleto artistai – techniškai, ištvermingi, jų vaidyba remiasi ryškia gestikuliacija, nors įžiūrėti veido išraiškų baleto rodymo erdvė nesuteikė galimybių.

„Siemens“ arenoje parodytame „Vytaute“ labiausiai įstrigo ne istorinės asmenybės, bet baletinės dramaturgijos ir vaidybos štamai, kuriuos pasirinko baltarusių kūrėjai. Nors visi spektaklio elementai gana techniškai ir amatininkiškai profesionalūs, savo dramaturgija, muzikos, vizualinių elementų, choreografijos kalba jis atrodo tarytum sukurtas prieš keletą dešimtmečių.

Vardai, prasidedantys raide M

Aktorės Airidos Gintautaitės veikėjos

IEVA TUMANOVIČIŪTĖ

Teatro meno saugykla – atmintis. Kitaip nei su kino personažais, teatre kiekvienas susitikimas yra nepakartojamas, nors aktorių kartojamas šimtus kartų. Laiknumas – skaudžiausia ir gražiausia teatro savybė. Spektaklio įrašas negali prilygti užgimstančiam ryšiui tarp aktorių ir žiūrovų. Galvoti apie teatro aktorės kūrybą – tai prisiminti jos veikėjas ir į nepatikimą atmintį įsirėžusius spektaklių fragmentus. Spektaklis nėra filmas, kurį kada panorėjus galima dar kartą peržiūrėti, sustabdyti ar atsukti atgal. Kiekvieno žiūrovo atmintyje saugomi vis kiti aktorių sukurti personažai ir skirtingos spektaklių akimirkos. Tai – svari priežastis eiti į teatrą, nes personažai ieško vaizduotės, kurioje galėtų egzistuoti. Aktorė Airida Gintautaitė sukūrė daugiau kaip dvidešimt teatro veikėjų, kurios gyvena žiūrovų atmintyje. Sugrįžtu į saugyklą, kur aktorės sukurtų veikėjų vardai prasideda raide M: Marie, Miranda ir Margarita, o jas sieja tikėjimo motyvas.

Marie: vaidinant aktorę

Svetimame mieste du pavargę žmonės sugrįžta į viešbučio kambarį. Ji gauna SMS žinutę, jis pradeda pavyduliauti. Taip, anot spektaklio „Lokis“ (LNDD, 2017) kūrėjų, prasideda lemtingas 2003 metų vasaros vakaras, kai Vilniuje Bertrand’as Cantat mirtinai sumušė savo gyvenimo draugę Marie Trintignant. Airida Gintautaitė vaidina tyrėją, kuri kartu su kolegomis bando išsiaiškinti nusikaltimo priežastorę. Naudodami įvykio atkūrimo (*reenactment*) metodą tyrėjai trečiuoju asmeniu įvardija savo personažų veiksmus ir juos atlieka. Policininkas (Saulius Bareikis), išsardamas stanislavskišką „netikų“, tarsi režisierius sustabdo veiksmą, o šis ir vėl pakartojamas. Gintautaitė ir Darius Gumauskas palengva tampa Marie ir Bertrand’u. Ryšys tarp kameros, aktorių, ekrano ir žiūrovų sukuria virsmo magiją, kuri verčia patikėti net išorinių aktorių panašumui į kuriamus prototipus, nes technologijos režisieriaus Łukaszo Twarkowskio spektaklyje aktorius ne užgožia, bet, atvirkščiai, priartina juos prie publikos.

„Ji pradeda valytis makiažą“, – sako tyrėja ir vatos padeliu švelniai perbraukia skruostą. Stambiu planu ekrane rodomi Airidos Gintautaitės bruožai virsta Marie veidu. Moteris sunkiai alsuoja – ji pavargusi. „Kada gi ši diena pagaliau baigsis?“ – klausia Marie. O viešbučio kambarį ilgesiu užlieja grupės „Tuxedomoon“ daina „In a Manner of Speaking“, nes Darius Gumauskas, virtęs Bertrand’u,

Airida Gintautaitė spektaklyje „Miranda“

D. MATVEJEVO NUOTR.

įdeda kompaktinę plokštelę į grotuvą, prisidega cigaretę ir įpila taurę vyno. Aktoriai ne vaidina jausmų, jie imituoja veiksmus ir tai leidžia susitapatinti su situacija, pajusti vakaro atmosferą, kurioje vyrauja ne smurto bei agresijos nuojauta, o melancholija, ir svarbiausia – išvengiama melo.

„Lokio“ veikėjų įvaizdžiai veikia emocijas ir turi prasmę. Kokią istoriją slepia Airidos Gintautaitės herojė spektaklyje? Atsiribojimo. Bandydama išvengti išorinių įtakų Marie brėžia ribą tarp savęs ir kitų, savęs ir aplinkos. Ji atrodo nepriklausoma nuo mylimojo, nuo aplink ją vykstančių vakarėlių šurmulio ir širdį permušančio šiuolaikinės muzikos pulsavimo. Ji intensyviai filmuojasi seriale, kurį režisuoja jos motina, o mylimąjį vaidina jos sūnus. Nedideliame svetimame mieste moteris gali grįžti tik į viešbučio kambarį, kur neturi progos pabūti vienumoje ir tyloje, nes laukia meilužis. Atsidūrusi slegiančioje, izoliuojančioje aplinkoje, kurioje susipina šeimyniniai, jausmų ir profesiniai santykiai, Marie siekia išlikti nepriklausoma, pakilusia „virš“. Panirusi į save, ji nutolsta. O Bertrand’as šio atsiribojimo nesupranta.

Vilniuje prancūzų aktorė atsidūrė tik todėl, kad čia buvo pigiau filmuoti serialą „Kolekt“. Žalio ekrano su kriokliu fone vienas priešais kitą stovi Marie ir Romanas Kolinka (Arnas Danusas) – motina ir sūnus, kurie seriale vaidina Kolektę ir jos jaunesnį mylimąjį Bertraną. Filmuojama romantiška scena, kuri turi pasibaigti bučiniu. Aktorių stambūs planai projektuojami dideliame ekrane. Vienu metu galima stebėti ir bendrą, ir stambų to paties veiksmo planus. Komiškas sentimentalumas pridengia sceninį

oidipiškos tragedijos klodą. Aktoriai taria banalias meilės prisipažinimo frazes. Režisierė Nadine (Nelė Savičenko) stabdo veiksmą. Scena kartojama. Marie prieštaraus, nes niekam nepriklausanti Kolektė negalėtų sakyti tokių žodžių. Ji kalba apie save ir palieka filmavimo aikštelę. Jai sugrįžus, trečiame dublyje krioklys pajuda, suskamba sentimental melodija. Ir ką tik atskleisti iliuzijos kūrimo mechanizmai negali sugriauti tikėjimo veikėjų jausmų tikrumu. Stebina pati aktorinio virsmo akimirka. Dėl šio teatro stebuklo gyvena aktoriai, jo laukia publika. „Aktorius – keistas sutvėrimas“, – anot Airidos Gintautaitės, susijęs su žodžiais „keisti, keistis, pakeistas“.

Keista Miranda

Kai 2011 m. Airida Gintautaitė su Oskaru Koršunovu ir Povilu Budriu repetavo spektaklį „Miranda“, internete teatras paskelbė sovietinių laikų žurnalinio staliuko paiešką. Sunkus, lakuoto medžio, ant ratukų; po stalviršiu galima laikyti spaudą. Tokiam, stovinčiam mūsų svetainėje, deja, neleidome vaidinti. Scenografiją kūręs Dainius Liškevičius šachmatų lentai padėti atrado kitokią stalą – lengvesnį, keturių kojų. Nedideliame, sovietiniais baldais apstatytame kambaryje dominuoja knygos, todėl galima spręsti, kad jis priklauso inteligentams. Fotelyje sapnuoja mergaitė, o „Gulbių ežero“ muzika ir televizoriuje rodoma balerina pranašauja mirtį. Į kambarį įžengus tėvui, mergaitė pabunda. Ji yra kitokia.

Airida Gintautaitė iš judesių sukuria savo veikėją. Jos įtemptus raumenis valdo spazmai, deformuojantys pirštus, rankas, veidą. Kadangi veikėja nevaldo kojų, aktorė perkelia išraišką į viršutinę kūno dalį,

ypač rankas. Iš pradžių Miranda kalba ne žodžiais, o gestais ir veiksmais. Spjauna ją šaukštu maitinamajam tėvui į veidą; įmeta jo akinius į lėkštę. Tėvo ir dukters santykiai spektaklyje nėra idealizuojami, jie sudėtingi ir prieštaringi. Negalinti vaikščioti mergina priklauso nuo tėvo, o jos pasaulio ribos baigiasi kambario sienomis, kurias griaua vaizduotė. Gintautaitė kuria užsiėmusią Mirandą, ji valingai pasiekia to, ko geidžia, kartais nevengdama manipuliuoti. Vienas su kitu susieti tėvas ir dukra pasiduoda galios bei paklusimo „žaidimams“. Ji priverčia tėvą dar kartą perskaityti jos mėgstamą knygą – Williamo Shakespeare’o „Audrą“. O jis, nusileidęs dukrai, leidžia sau išgerti.

„Veiksmo vieta – negyvenama sala“, – sunkiai, kovodama su nematoma jėga, bet spindinčiomis akimis skiemenuoja Miranda. Jai sunku tarti žodžius, tačiau būtent dėl to jie verčia įsiklausyti. Povilo Budrio Tėvas kuria dukrai magišką spektaklį. Įkūnija įvairius personažus ir kambaryje sukelia audrą. Miranda stebi jo vaidinimą, o aktorės Airidos Gintautaitės mimika bei gestai rodo griežtą mergaitės vertinimą. Kartais jai patinka tai, ką daro tėvas, bet yra dalykų, kuriems ji nepritaria ar kurių išsigąsta. Kad sukurtų dukrai spektaklį, tėvas slapčia geria permatomą skystį, kol į sceną įžengia Kalibanas – incesto grėsmė. Tačiau riba nėra peržengiama, o Miranda toliau atkakliai reikalauja mylimojo Ferdinando. Tėvas tyčia sukuria narcizišką, manieringai gestikuliuojantį jaunuolį, kuris čiauškdamas pastebi visa aplinkui, tik ne ją.

Miranda gyvena įkalinta kambaryje ir neigaliame, melsva suknele apdengtame kūne. Todėl spektaklyje svarbi tampa oro dvasia Arijelis,

nekantraujantis, kol Prosperas jį išlaisvins iš tarnystės. Sąlygiškose spektaklio scenose Airida Gintautaitė vaidina Arijelį, kuris, priešingai nei Miranda, kalba greitakalbe ir sparčiai juda. Per vaizduotę ir tikėjimo stebuklą pasiekia laisvę yra Mirandos paslaptis.

Margarita nebijo (s)kristi

Airida Gintautaitė užaugo prie jūros. Palangos biblioteka buvo jos priebėga, o skaitymas tapo priklausomybe. Pagal vieną mėgstamiausių jos knygų – Michailo Bulgakovo „Meistras ir Margarita“ – sukurtame OKT spektaklyje aktorė vaidina jau aštuoniolika metų. Kai vaidina Margaritą, pirma išnyra jos mimozos. Ji atgyja poeto Benamio (Dainius Gavenonis) vaizduotėje, kai apie pirmąjį susitikimą su mylimąja jam pasakoja Meistras (Rytis Salažius), todėl jos bruožai iš pradžių blankūs, nesusiformavę, tarsi tolyje matomo silueto. Margarita ištaria frazę ir išsitiesusi krenta nuo stalo krašto nelyg į bedugnę. Ją pagauna Benamis. Ką reiškia jos kritimas? Ne tik poeto bandymą „sugauti“ Margaritos bruožus, bet ir jos drąsą, pasitikėjimą ir beatodairišką ryžtą. Margarita nebijo prarasti savasties mylėdama Meistrą ar susitapatindama su jo romanu. Ji nebijo „krisdama“ susižeisti, todėl nuoga pakyla virš miesto ir skrenda į veltinio vakarėlį, kad vėl sutiktų mylimąjį.

Išsekinta puotos, kur jos keli bučiavo tūkstančiai, Margarita vis dar gali pasipriešinti Volandui (Dainius Kazlauskas). Tirtanti iš nuovargio Airidos Gintautaitės Margarita laimi prieš jį gailėstingumu, prašydama, kad Fridai nebekaišiotų nosinės, kuria ji uždusino kūdikį. Volandui ištarus: „Kiekvienam bus atseikėta pagal jo tikėjimą“, Margarita įsitempusi suklūsta. Pareikalavusi, kad čia ir dabar būtų sugrąžintas Meistras, ji suklumpa ir verkdamas kartoja: „netikui, tikui, netikui, tikui“, – tarsi tik jos tikėjimas lemtų mylimojo pasirodymą. Kuriančiai Margaritą aktorei svarbiausias tampa tikėjimo motyvas. Todėl jos žodžiai „mažatiki tu“ kas kartą būna pripildyti veriančio skausmo ir nusivylimo, nes tikėti nustojusio Meistro akyse – dykuma.

Begalę kartų suvaidintame spektaklyje Airida Gintautaitė vis dar stebina netikėtomis balso intonacijomis, kaskart kiek kitaip tariamais veikėjos žodžiais, kurių netikėti atspalviai leidžia atrasti naujų prasmų. Išraiškingas aktorės kūnas – jautrus kiekvienam impulsui, pagavus partnerio improvizacijai – toks, kaip ir jos vaizduotė. Gintautaitė kuria profesionaliai, sąžiningai ir valingai. Kas kartą ji žengia į sceną ieškoti ir atrasti, o ne pasikartoti. Tik nedau-gelis jai gali prilygti tikėjimu teatru.

Už liūdnumo

Remigijaus Pačėsos paroda „Geltona gulbė neatplauks“ Kauno fotografijos galerijoje

MONIKA KRIKŠTOPAITYTĖ

Menininkas yra iš to laiko, kai visko buvo daug mažiau, kai ko išvis nebuvo, bet čia ne apie talentą ir kūrybą, o apie buitį ir atmosferą. Todėl kai jo kūrybos reprezentacijos tik trupiniais šen bei ten galima buvo rasti, irgi atrodė kažkaip įprasta, savotiškai (aišku, iškreiptai) logiška. Net kai pasikeitė laikai ir net kai Agnė Narušytė parašė savo „Nuobodulio estetiką“, kur buvo įteikti visi įrankiai minimalistinei fotografijai gliaudyti, kuklūs Remigijaus Pačėsos motyvai, padėti pakraščiuose ar viena kita nuotrauka įterpti į didesnę pasakojimą apie pasikeitusį fotografijos veidą, atrodė savo vietoje, kaip gėlė ant palangės ar tas švarkas ant sofos. Tik po geros parodos tapo aišku, kad Pačėsos kūryba yra dar toli gražu ne išsemtas, o uždelsto veikimo reiškiny, kuris kaip tik dabar skleidžiasi mums prieš akis.

Nežiūrėkite jo nuotraukų ekrane. Žinojau, kad būna nefotogeniška tapyba, bet kad fotografija irgi – supratau toje „Geltona gulbė neatplauks“ parodoje. Kai apie Pačėsos Šiauliuose (nuo 2017-ųjų liepos iki rugsėjo) rodomas nuotraukas parašė Virginijus Kinčinėitis (www.7md.lt/daile/2017-09-01/Kaip-as-sekiau-Pacesa), rinkau iliustracijas tekstui, – visai nieko tas Pačėsa, gal kiek specifinis, liūdno kas... Nuėjusi į parodą įsitikinau, kad aštuoniasdešimt procentų vaizdo matosi tik gyvai. O tinkamai rodomos Pačėsos nuotraukos gali nusivesti už liūdnumo. Kažkur, kur palikęs vaizdą žvilgsnis prasiibrauna ne prie žinios, o pokalbio, susumavimo, išminties.

Kuratoriai ir a.a. fotografo bičiuliai Agnė Narušytė ir Gintaras Zinkevičius vaizdus pateikė taip, kad nuotraukos atsivertų. Pirmiausia, Zinkevičius padidino formatą, nes Pačėsa visada norėjo didesnio. Antra, įjėdu sukabino po dvi, po tris, vertikaliai ir horizontaliai eilėmis kaip žodžius į posmus, sąskambius. Vaizdai įgavo rišlumo, „susikibo už rankų“ temoje, pratęsė vienas kito mintį ar net ėmė juokauti. Liūdnei puošnus eglės pilvas, rodos, linkmina prie daugiabučio užsnigtą svyrūnėlį; daugybės gatvinių Pollockų dažais nutaškyla siena juokiasi iš dirbtiniais žiedais nusagstyto medžio, nes jis atrodo nemažiau sužalotas, tik „grožiu“; keturiose šnabždasi augalai, jie sukasi į šviesą visai kaip fotografai; netikra žolė susitinka su tikrąja ir vysto simuliacrų teoriją, o gal tik aptaria, kaip pažengę netikrų nagų, plaukų, blakstienų, lęšių ir kitų optinių prietaisų pramonė.

Parodą sudaro kelių etapų fotografo kūryba. Negausiai, bet užtektinai ant kolonų sukabinta

analogine fotokamera daryta klasika – 9-ojo dešimtmečio darbai, tapę jau epochos vaizdais, įsigėrę į atmintį tiek, kad atrodo kaip savų namų daiktai. Nereikia įžvelgti savinimosi, juk sovietiniai namai ir ypač patirtys buvo dažniau panašios nei skirtingos. Tapetai, sofos, gėlės, „gazirofkė“ ir suvokimas, kad „užtenka mylimo miesto panoramos“, nes niekur toliau neišleis, „ir man nereikia“ (kaip Vytauto Kernagio santechnikui iš Ukmergės). Rodomi peizažai iš Nidos fotografų seminarų, fotomontažai ir koliažai su „britva“, cigarečių „Prima“ pakeiliu ir kažkokio įrenginio nuotrauka. Ir gana gausiai vėlesni spalvoti, daryti jau skaitmeniniu fotoaparatu.

Nors fotografams ir svarbu, jie žinos tiksliai, kur sidabro atspaudas, kur kas kita, ir nors aiškiai matyti du etapai, kuriuos labai grubiai skelčiau į nespalvotą analoginį ir spalvotą skaitmeninį, bendras vardiklis lieka, Pačėsa man išlieka vientisas.

Bandydama suvokti, kas sieja natiurmortus, senus peizažus ir paskutines fotografijas iš skirtingų dešimtmečių, galiausiai nusprendžiau – tai menininko laikysena. Ji kukli. Jis nefiksuoja lemiamos akimirkos, jis ne fotografijos Džeimsas Bondas, visada esantis veiksmo centre, ir ne pseudošamas kaip Algirdas Šeškus, jis nesiekia pakylėti fotografijos į konceptualias plotmes, neatlieka jokių intermedialių špagatų, o tik naudojasi vaizdu galia. Pačėsa susitikime su vaizdu atrodo kaip tarpininkas. Durininkas ar Škėmos liftininkas. Jis tas, kuris, anot Narušytės, rodo mums kažką: „Štai (kaip jį berašytum) yra kalbos pirštas: štai – žiūrėk.“

Žiūrėdama į gamtos nuotraukas įtariu, kad Pačėsa yra grafikas. Visos tos šakelės sniege atrodo kaip

muzikos taktai ar natos popieriuje, išsišakojimai primena teatrališkas figūras užlaužtomis rankomis, horizontai – tikri ir briaunų – filosofuoja apie plotmes, nes ten, kur linijos, visada kažkas padalinta. Arba, kaip sako Narušytė: „Pačėsišką vaizdo minimalizmą galima palyginti su Algirdo Juliaus Greimo aprašytu „sąmoningu apskurdinimu“, kai nedramatizuojant, iš „beveik nieko“ galima susikurti estetinę patirtį.“

Narušytės tekstai, parodoje išdėstyti mažais gabalėliais, atlieka dar vieną paslaugą keičiant suvokimą, kad Pačėsa verta geriau pažinti, kad jis anaipol dar nėra „užbaigtas istorinis įvykis“. Jos tekstai lydi ne tik sovietmečio nepatyrusius jaunus žmones, suteikdami kontekstą, bet ir interpretuoja, t.y. prakalbina vaizdus, padeda patirti meną juose.

Arba padeda suformuluoti tai, ką jaučiame esant tarp Pačėsos nuotraukų. Man atrodo, kad šio menininko neįmantrūs vaizdai paveikiau visų pirma tuo, kad lengvai galima tapatintis su fotografo žvilgsniu. Nesunku atpažinti paprasto vaikščiojimo viena tvę, kuri nėra kokia nors skausminga, o kasdieniška, darbinė. Juk niekas iš mūsų dar neskraido. Jo kadrai yra iš gyvenimo tėkmės, kai esi pasinėręs į mintis, o nuotraukų albumai pilni ne tokių nuotraukų, ten kažkas kita, bet nebūtinai viskas svarbu. Juk daug daugiau gyvenimo audinio sudaro šaligatviai, namai, laiptai, interjerai nei sukaktuvės, krikštynos ir jubiliejai. Gal todėl taip gera vaikščioti po Pačėsos parodą, kad čia atkurama pusiausvyra tarp kasdienių ir proginių vaizdų. Ir juolab kad tie jo vaizdai, nors ir kuklūs, ne plokšti, o kažką sakantys.

Konkrečiai šioje parodoje mane labiausiai paveikė ir nustebino

Ekspozicijos fragmentas

Pačėsos žiūrėjimas į žemę. Nustebino, nes motyvai – asfalto dėmė nuvažiavus automobiliui apsnigtoje aikštelėje, asfalto lopai, takelių sankryža, išmindžiotas sniegas, bala, apsupta skirtingų dydžių plytelių grafijos, – atrodytų banalus ir pritinkantys tik kokiame niūriam pirmakursiui, kuris pasijuto gilus ir vienišas, vaizdais tai transliuoja, bet pereina į kitą lygį. Ne tik estetinį, bet ir turinio. Gal todėl, kad Pačėsa žiūrėjo į žemę ne tam, kad visi pamatytų nudelbusį akis ir guostų, o todėl, jog užčiuopė, kad jei taip atkakliai žiūrės, galiausiai

kažką supras. Tai atskiras pasaulis, kuris turi savo dėsnius – fizinius, socialinius, kultūrinius ir mistinius. Tai atskira jėgų poezija, kurią Kinčinėitis savo tekste, manau, vykusiai mėgino interpretuoti.

Pačėsos motyvai visada buvo kuklūs, bežmogiai. Parodoje matome tik vieną portretą, kelis autotportretus. 1983-ųjų autotportrete jis stovi prieš kamerą vilkėdamas užsegta paltą – „Ryte po baliaus“. Sunku pasakyti, ar jį fotoaparatas fotografuoja, ar labiau jis fotoaparata. Dėl pavadinimo galėtume kalbėti apie savęs pozicionavimą prie bohemos abstrakcijos, kuri yra svarbi menininkams kaip identiteto dalis, tačiau kitų jo nuotraukų ir ypač natiurmortų kontekste Pačėsos atvaizdas atrodo daiktiškas. Jis gyvas tiek pat kiek ir mėsmalė, rankena. Numestas švarkas, ir tas ne toks statiškas. Bet ir daiktai, ir stadionai, ir jo nepajudinamas žvilgsnis verčia įtarti, kad visi jie kažką galvoja ir gerai įsižiūrėjus toji mintis pasieks ir mus.

Pačėsos kadrai – kaip reikšmingos pauzės. Pauzės, kai reikšmingos, yra maudomos autoriaus įžvelgtoje reikšmėje. Man tos reikšmės pasirodė esančios apie pasaulio sandarą ir, kas labai paperka, – be kartėlio, įniršio ar piktos ironijos. Atvirkščiai – taikios, taiklios ir net smagios. Todėl ir manau – jis veda kažkur už liūdnumo.

Paroda veikia iki kovo 4 d.

Kauno fotografijos galerija (Vilniaus g. 2)
Dirba antradieniais–penktadieniais 11–18 val.,
šeštadieniais–sekmadieniais 11–17 val.

Remigijus Pačėsa, 2015 01 12

AUTORĖS NUOTRAUKOS

Tarp proto ir jausmo

Žilvino Landzbergo instaliacija „Paslėpta saulė“ galerijoje „Post“ Kaune

AGNĖ TALIŪTĖ

Saulė gali būti suvokiama dvejopai. Kaip dangaus kūnas, artimiausia žvaigždė, pagrindinis energijos šaltinis. Arba kaip dievybė, simbolis kažko tolimo, pasakiško, nepažįstamo. Kaip ir kiekvieną objektą, ją galime suprasti racionaliai ir metafiziškai. Panašią binarinę *protas / jausmas* opoziciją siūlo ir Žilvino Landzbergo specialiai „Post“ galerijai sukurta instaliacija „Paslėpta saulė“, ji tęsia galerijos projektą, pristatantį Lietuvos šiuolaikinės skulptūros tendencijas.

Sąmonė ir protas taip lengvai nepasiduoda. Iš pradžių ekspozicijoje pastebi geometrines formas. Štai apskritimas. Jau iš tolo regi tai, ką turbūt gali laikyti paslėpta saule ir sakyti *bingo*, radau. Ir nereikėjo taip ilgai ieškoti, tik pakilti į 4-ąją pastato aukštą, kur ir yra galerija. Tačiau tada instaliacijos šonuose pamatai taisyklingo šešiakampio angas, o „paslėpta saulė“ – apskritimas – įėjus giliau virsta masyviu, šviečiančiu rombu. Bandai atrasti ryšį tarp jų, prisiminti mokykloje taikytas formules. Juk viskam turėtų būti logiškas paaiškinimas. Taisyklingo šešiakampio ir rombo visos kraštinės lygios, o apskritimo taškai nutolę vienu atstumu nuo centro. Tobula simetrija. Ryšių yra

ir daugiau. Pagal visas matematinės taisyklės į rombą galime įbrėžti apskritimą, o į apskritimą – šešiakampį. Tobula darna. Jei tik norėčiau, galėčiau išmatuoti ir jų perimetrą, plotą, tūrį. Tik ne atrasti šios skulptūrinės šviesos instaliacijos prasmę.

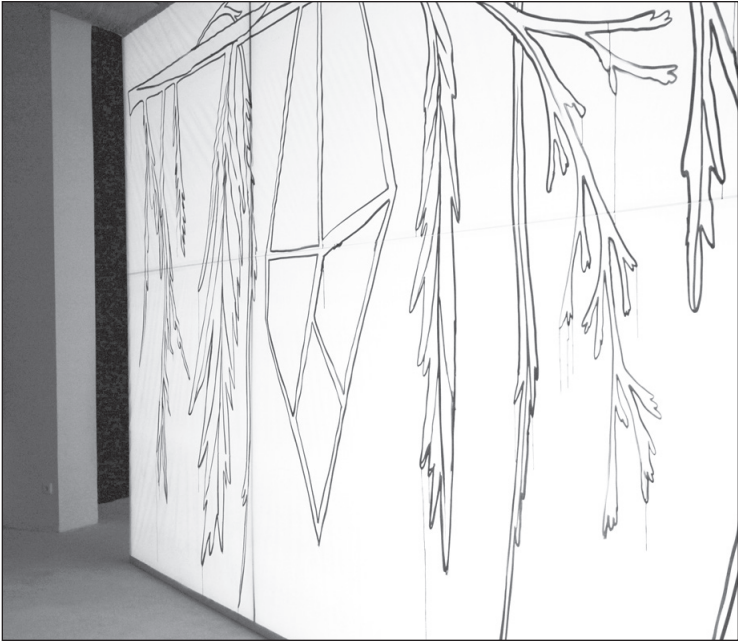
Pamiršti protą, logikos dėsnius kaip tik ir siūlo iš rombo sklindanti šilta, kažkuo užburianti šviesa bei ant jo nutapyti, mistiškus pasakojimus kuriantys piešiniai. Ant keturių sienų matome iš kitų Landzbergo darbų („Be karūnos“, „R“, „Future is now“) keliaujančius motyvus. Gamtos simboliką, linijas, geometrines formas, pabiras raides, tarp kurių yra ir Landzbergo mėgstamiausia R. Motyvai, piešiniai nekuria aiškaus pasakojimo, o jų prasmei suvokti nebetinka jokios racionalios taisyklės ir formulės. Tačiau sąmonė ir protas stengiasi suprasti taip, kaip moka.

Suki ratus toliau aplink rombą ir ieškai Rakto, kol galiausiai fizinis aktas tampa metafiziniu. Virsta tarsi ritualu, leidžiančiu bent trumpam pamiršti nuolatinį skaičiavimą, prasmės ieškojimą, taisyklių taikymą. O tai leidžia pasijusti kaip vaikystėje, kai net ir neieškojai logiškų paaiškinimų, ir taip panirti į kitą, fantastinę realybę. Išjungti protą. Įjungti vaizduotę, jausmus. Tokie pasakų, mitų, fantazijos elementai Landzbergo

kūryboje itin dažni, jais bandoma tarsi iš naujo užburti, apkerėti erdves, pamiršti jose galimą racionalumą.

Būtent šviečiantis rombas – saulė – apkeri erdvę, traukia lankytoją sukti ratus, patirti ją fiziškai dalyvaujant. „Saulė“ tampa tokiu pasaulio centru, apie kokį dažnai kalbama mituose. Tai ne tik prasmes kurianti erdvė, bet ir vieta, portalas keliauti po skirtingas dimensijas. Iš žemės pakilti į dangų ar šiuo atveju – protą keisti jausmu, sąmonę pasąmone, tikrovę fantazija. Taigi rasti „paslėptą saulę“ Landzbergo instaliacijoje gali reikšti ne tik prasmės kūrimą pasakos logika, bet ir kelią į fantaziją, į tam tikrą pradžios tašką, kur dar neegzistuoja vėliau išmoktamos taisyklės, formulės, kur veikia jausmai ir pasąmonė. Kur geometrinių figūros nesimbolizuoja tikslumo, aiškumo, o virsta tik abstrakcija ar kaladėlėmis, kuriomis žaidei vaikystėje, pavienės raidės N, M, S, Z, R primena laiką, kai raidės ir tebuvo raidės, o ne konkrečią prasmę turinčių žodžių rašmenys.

Kuo šis paradoksalus virsmas yra svarbus ir ypatingas? Racionalumas, protas, kurį instaliacijoje simbolizuoja geometrinių formos, sudaro įspūdį, jog viską galime apskaičiuoti, suprasti. Išjungęs protą ir pasinėręs į siūlomą fantaziją, pasidavęs jausmams suvoki, kad

Žilvinas Landzbergas, ekspozicijos fragmentas

pasaulyje nėra nieko stabilaus ir aiškaus, o vaikystėje patirta naivi nežinomybė niekur nedingo ir šandienos kasdienybėje. Tačiau susidūrimas su nežinomybe virsta ne skaudžiu smūgiu prie žinojimo ir aiškumo pripratusiam žmogui, o ritualu, kai bent trumpam nusimeti bet kokias taisykles, formules, nuostojai skaičiuoti ir atsiduoti naiviam, fantastiškam potyriui. Kur kaip vaikas smalsiai žiūri į šešiakampes kiaurymes, suki ratus lyg karuselėje, žvelgi į piešinius, kol galiausiai iš fantazijos grįžus į realybę iš pirmo žvilgsnio nesusiję, skirtingi, keisti instaliacijos elementai – piešiniai, geometrinių figūros, raidės – pažu įgauna vientisą tavo asmeninės pasakos versiją, kuri taip ir lieka

pasąmonėje, neįgaudama žodinio, aiškaus pavidalo.

„Paslėpta saulė“ – tai dreifavimas tarp proto ir jausmo, tarp žinojimo ir dvejonės, tikrovės ir fikcijos, mokslo ir religijos, teorijos ir praktikos. Landzbergo saulė instaliacijoje tampa ne tik astronominio objekto simuliacija, bet ir fantastinio pasaulio veikėja, grįžimo į save simboliu, o geometrinių figūros, iš pradžių simbolizuodamos protą, tikslumą, skaičiavimą, galiausiai virsta portalais į kitas, pasakiškas realybes.

Paroda veikia iki kovo 3 d.

Galerija „Post“ (Laisvės al. 51A, Kaunas)
Dirba antradieniais–penktadieniais 12–19 val., šeštadieniais 13–18 val.

Tapybos *enfant terrible*

ATKELTA IŠ 1 PSL.

vizualiu įspūdžiu šiek tiek mažiau paveikūs darbai, taip pat inspiruoti apleistos sinagogos Kaune, kurioje, beje, Kampas kurį laiką gyveno ir kūrė. Minėtuose darbuose dominuoja mėlyna spalva, simboliškai įprasminanti žydiškąją kultūrą bei įkūnijanti tuometinio Kampo gyvenimo laikotarpio egzistencines patirtis.

Apžvelgus visus pirmo aukšto ekspozicinėse salėse eksponuojamus Kampo brandžiojo laikotarpio darbus, akivaizdu, jog menininkas balansavo tarp figūrinio ekspresionizmo ir grynosios abstrakcijos. Tačiau daugelį darbų sunku priskirti vien kuriai nors iš šių grupių. Tarkime, ne viename kūrinyje, sprendžiant iš pavadinimų, inspiruotame įvairių gamtos reiškinių ar motyvų, jokių apčiuopiamų tikrovės pavidalų neišvysime. Todėl panašu, kad menininkui rūpėjo ne pavaizduoti, o perteikti vieno ar kito tikrovės reiškinio sukelimą būseną ar, atspirties tašku pasirinkus tam tikrus tikrovės fragmentus, išlaisvinti vidines įtampas ir prieštaravimus.

Tarpine grandimi tarp figūratyviųjų ir grynosios abstrakcijos

Ekspozicijos fragmentas

kūrinių galėtume laikyti ir Kampo nutapytus lieptelius. Jų parodoje – ne vienas. Atrodo, lyg vaduodamasis iš figūrinės tapybos pančių menininkas dar kurį laiką ieškojo motyvų daiktiškoje tikrovėje, tačiau tokių, kurie atitiktų jo naują plastinę raišką. Tad taip, kaip Vincento van Gogo banguotus, lenktus potėpius tobulai atitiko kipariso medžiai,

taip Kampo plokštiesiems, veržliems, vietomis susikertantiems potėpiams puikiai tiko vizuali medinio tiltelio struktūra. Panašus motyvas, tiesa, ne lieptelio, o tilto, Kampo domino ir studijų laikais. Trečiame galerijos aukšte eksponuojamas 1983 m. sukurtas „Lorkos tiltas“, lyginamas su liepteliais, nutapytais jau atgavus Nepriklausomybę, vaizdžiai

atveria, kuriuo keliu nuėjo Kampas, bandydamas save „išgryninti“.

Trečio galerijos aukšto salėse eksponuojami ir kiti studijų metais sukurti Kampo kūriniai. Ne tik pagal tuomet privalomus socrealizmo kanonus sukurta tapyba, bet ir originalnesni darbeliai, paveikti įvairių modernizmo srovių: fovizmo, postimpresionizmo, metafizinės

tapybos. Be tapybos kūrinių taip pat eksponuojami ir menininko piešiniai, Lietuvos nacionalinio dramos teatro spektakliui „Vilkų medžioklė“ kurti kostiumų eskizai, dienoraščio pobūdžio užrašai bei laiškai artimiesiems, padedantys geriau suprasti Kampo kūrybinius užmojus.

Galima įdomu paspėlioti, kaip Rimvido Jankausko-Kampo kūrybą priims jaunoji žiūrovų karta. Galbūt vieniems ji atrodys atstumianti dėl pernelyg agresyvaus, nenuidalinto tapyimo būdo, kitus ji sužavės gaivališka jėga ir nesuvaržytos laisvės pojūčiu. Vis dėlto visi, susipažinę su 10-ojo dešimtmečio politine ir kultūrine situacija, sutiks, jog kūrybine drąsa Kampas toli pralenkė tuometinius tapybos lauke dirbusius kūrėjus. O tai, jog Kampo kūrybinis proveržis sutapo su Nepriklausomybės pradžia, ateityje, manau, suteiks jo kūrybai tik dar daugiau reikšmės.

Paroda veikia iki kovo 4 d.

M. Žilinsko dailės galerija (Nepriklausomybės a. 12, Kaunas)
Dirba antradieniais–šeštadieniais 11–17 val., ketvirtadieniais 11–19 val.

Tarp dygsnių

Pokalbis su menininke Inga Likšaite

Daugybę sėkmingų individualių ir grupinių parodų tiek Lietuvoje, tiek užsienyje surengusi menininkė Inga Likšaitė savo naujausius kūrinius šiemet pirmiausia pristato Vilniaus publikai – Pamėnkalnio galerijoje. Prestižiniame „Pfaﬀ Art Embroidery Challenge 07“ konkurse „Grand Prix“ apdovanojimą pelniusios kūrėjos naujieji darbai įtraukia ant tapytos drobės besikartojančiomis dygsnių sekomis, kurios, priklausomai nuo žiūrovo padėties, kuria judančio vaizdo efektą. Anksčiau darbams naudojusi siuvimo mašiną, šiuose savo kūriniuose menininkė perėjo prie dygsniavimo ranka. Kaip ji pati teigia, kūrybos procesas dėl to tapo asmeniškesnis ir meditatyvus, o rezultatas – nauja estetinė raiška.

Parodos „Namai. 12 valandų ore ir 6000 metrų pakartojant dygsnį“ proga ir kalbamės.

Jūsų naujausi darbai gana abstraktūs, dominuoja tekstūra, spalva. Kaip atrandate šias formas?

Mes, šiaurės europiečiai, gyvename gana tamsiame regione ir džiaugiamės kiekviena saulės galimybe. Manau, tai nesąmoningai veikia ir mano kūrybą, šiuo atveju paskatino rinktis ryškesnes spalvas. Tačiau taip pat naujausiuose darbuose ieškoti ryškumo pastūmėjo ir asmeninis pokyčių, naujų akcentų poreikis.

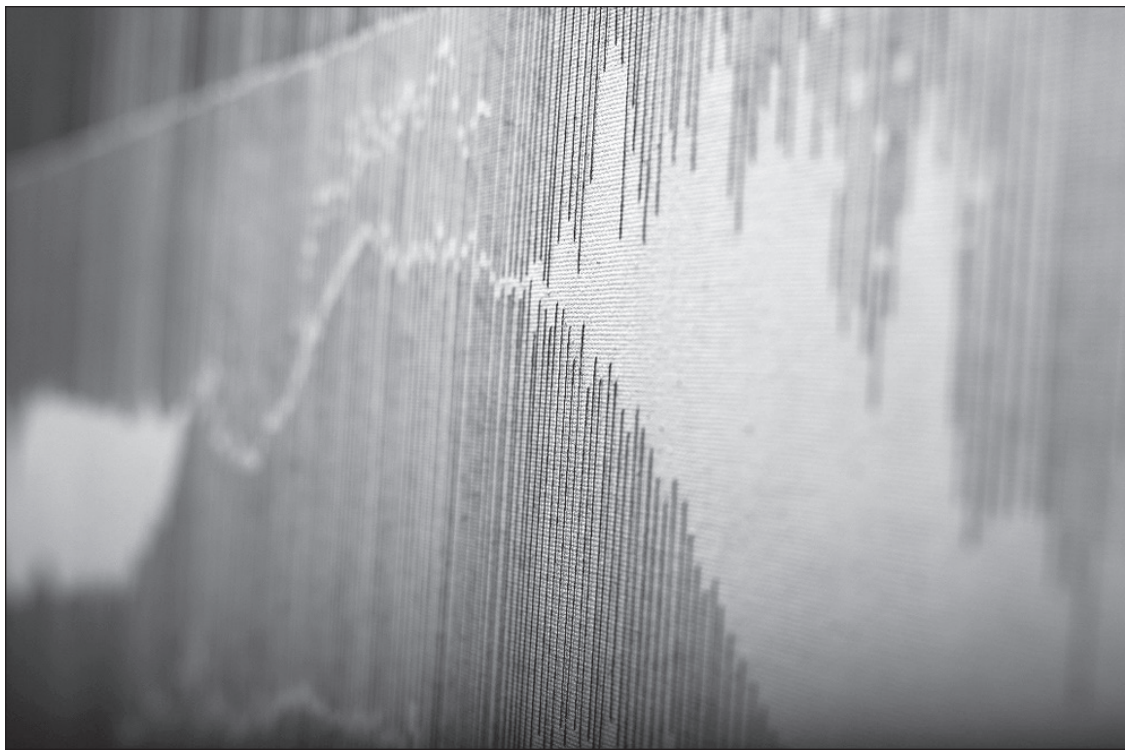
Darbų spalvingumą nulėmė ir pasirinkta nauja kūrybos forma – šviesus tapybos pagrindas ir ryškesni, vizualiai besimainantys dygsniai ant jo. Pradėdama šią darbų seriją, iš pradžių ją nešiojau

galvoje ir mačiau abstrakčią viziją, gerai suprasdama, kad toliau darbinį kelią koreguos tai, kaip pavyks tapybos etapas. Mane itin intrigavo galimybė žaisti su spalvomis, leisti įvykti tiems atsitiktinumams, kuriuos sukuria vandens ir dažo santykis, paviršius, ant kurio dirbu, tapymo greitis ir pan. Su šiais elementais eksperimentuoju ant kiekvienos drobės, o tada prasideda galvosūkis, kaip, naudojant dygsniavimą, toliau žaisti su tapyta drobe.

Nesunku pastebėti, kad naujausi Jūsų darbai skiriasi nuo ankstesnių. Nebeliko judesio, pasakojimo. Regis, juose kartojasi tik dygsnio elementas. Kas lėmė šį pokytį?

Nauja dygsnio forma atsirado pradėjus dirbti ant tapytos drobės. Pokytis subrendo ne iš karto. Pastaraisiais metais po truputį vis artėjau prie jo, bandydama rasti naują jungtį tarp tapybos ir dygsnio. Ant tapytos drobės siuvimo mašina kūriau ir anksčiau, bet vėliau supratau, kad ranka atliktas dygsnis gerokai išraiškingesnis ir aktyvesnis. Jis ant tapyto paviršiaus tarsi užaugina dar vieną erdvę, sukuria papildomą optinę dimensiją.

Prieš dvejus metus Kaune eksponuotoje mano parodoje „Nauji pasakojimai, parašyti medžiu ant vandens“ ryškiai atsispindėjo naujos kūrybinės formos paieškų etapas – koncentravauosi į pasakojimą, bet darbuose mirgėjo įvairios technikos ir išraiškos bandymai. Po šios parodos nusprendžiau kol kas mažiau dėmesio skirti mašininiam siuvimui ir pabandyti dygsniuoti ranka.

Inga Likšaitė, „Namai“

Per kokius motyvus, įvaizdžius daugiausia kalbama Jūsų darbuose, ar yra tokių, kuriuos norisi atkartoti?

Skirtingų motyvų nėra daug. Visgi universaliausiai atrodo abstraktumas – tai neuždaro minties. Man dygsnių sekos, ritmai, kuriais galiu daug ką pasakyti, struktūros dėliojasi natūraliai.

Naujuose darbuose atradau architektūrinį – namo, pastato – piešinio motyvą. Bet, jį užčiuopusi, pasistengiau labai neišplėtoti, naudoju tai kaip platesnių prasmų užuominą. „Namai“ kiekvienam reiškia ką kita. Tai gali būti būstas, tačiau gali būti ir tiesiog šalis, o galbūt dar abstrakčiau – tiesiog „namų jausmas“. Daugeliui svetur gyvenančių žmonių namais tampa ir jų gimtoji

kalba. Taigi klausimas labai platus, o atsakymų įvairovę geriausiai atitinka abstrakti meno forma, kurią galima kaskart suvokti kitaip.

Gyvenate tarp Vokietijos ir Lietuvos. Ar namai dviejose šalyse kaip nors atsispindi naujausiuose Jūsų darbuose?

Nors Vokietijoje gyvenu dešimt metus, niekada nelaikiau to visiška emigracija – tai tik gyvenimo vietos pakeitimas, akiračio plėtimas ir patirties sėmimasis. Manau, toks nomadiškas gyvenimas, jeigu įmanoma kilnoti savo darbo vietą, itin sveikas. Šis gyvenimo būdas pasufleravo ir parodos Vilniuje pavadinimą – „Namai. 12 valandų ore ir 6000 metrų pakartojant dygsnį“.

Man asmeniškai namai nėra iki galo apibrėžti, mėgaujuosi galimybėje reziduoti po kelis mėnesius judriame Berlyne, žavingame ir jaukiame Kaune ar sielą gaivinančiame vakariniame šalies krante prie jūros – visas šias vietas myliu ir visų jų pasiilgstu. Vis dėlto mane labiausiai į šias vietas traukia žmonės, todėl visuose būstuose, kuriuose apsistoju, jaučiu laikinumą, o visur esantys „mano“ žmonės suteikia saugumo ir artumo jausmą.

PARENGĖ MODESTA NEDZINSKAITĖ

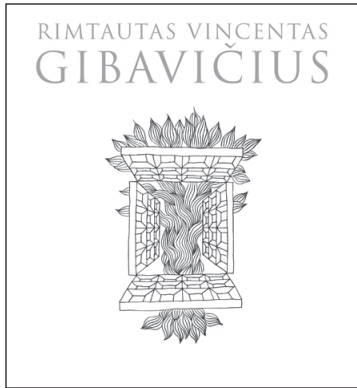
Ingos Likšaitės paroda veikia iki kovo 6 d.
Pamėnkalnio galerija
(Pamėnkalnio g. 1, Vilnius)
Dirba antradieniais–penktadieniais 10–18 val.,
šeštadieniais 10–16 val.

Nauji leidiniai

Išleistas grafiko Rimtauto Gibavičiaus kūrybos albumas

Rimtautas Gibavičius – vienas iškiliausių XX a. antrosios pusės Lietuvos menininkų. Aprėpęs daugelį kūrybos sričių: grafikas, knygos dailininkas ir iliustruotojas, plakatų kūrėjas, monumentalistas, scenografas. Lietuvos kultūros, Vilniaus architektūros ir istorijos žinovas. Charizmatiškas autoritetas.

Neatsiejama Gibavičiaus gyvenimo dalis – knyga. Jo asmeninė biblioteka garsėjo visame mieste. Knygų pasaulis sotino žinių alkį, teikė malonumo plečiant akiratį, susipažįstant su pasaulio meno, kultūros istorija ir aktualijomis. Knyga buvo vienas svarbiausių Gibavičiaus kūrybos ir darbo objektų – jis vertintas kaip geriausias knygos konstruotojas,

maketo žinovas ir kūrėjas. Kuravo Lietuvos grafikos albumų leidybą. Taip populiarino savąją dailės šaką, kėlė jos prestižą, paliko rimtą išliekamąją vertę turintį dokumentinį pėdsaką. Gebėjo suvokti ilgalaikę istorinę perspektyvą, dėjo pastangas fiksuoti ir išsaugoti ateičiai savojo laiko vertybes. Įkvėpimą jam teikė poezija. Jos iliustracijų pagrindu sukūrė didžiuosius lakštinių grafikos ciklus.

Ši knyga – tarsi ledkalnis. Nematoma jos dalis slepia daugelio žmonių triušą ir pastangas atskleisti Gibavičiaus kūrybinį palikimą ir asmeninį portretą. Didelis dailininko bičiulių būrys entuziastingai sutiko kalbėtis, įsitraukė į pagalbą, lydėjo patarimais ir pasiūlymais. Neįkainojamą paramą suteikė dailininko šeima, suteikdama galimybę išsamiai susipažinti su įvairaus pobūdžio šaltiniais, išlikusiais dokumentais, epistolika.

Dailininko Izaoko Zibuco iniciatyva apsispręsta sutelkti dėmesį į vizualų Gibavičiaus kūrybos pristatymą. Norėtusi tikėti, kad tai – pirmas žingsnis link išsamiojo gausios kūrybos, pedagoginės veiklos, asmenybės tyrimų.

Leidinį parengė Ieva Pleikienė, dailininkas – Izaokas Zibucas, leidėjas – Raimondo Paknio leidykla.

I. P.

Kronika

Rimaldo Vikšraičio paroda Manheime

Vasario 4 – balandžio 29 dienomis „ZEPHYR“ fotografijos erdvėje Manheime (Vokietija) vyksta iki šiol plačiausiai Rimaldo Vikšraičio kūrybą pristatanti retrospektyvinė paroda „Prie pažįstamo pasaulio krašto“. Parodos kuratorius Thomas Schirnböckas.

Kelis dešimtmečius R. Vikšraitis gyveno mažame kaime Lietuvos gilumoje, kur kasdienybę žymėjo skurdas, alkoholizmas, paleistuvystė. Būdamas savu žmogumi toje aplinkoje, jis sukūrė fotografijas, kurios parodo lietuviško kaimo pasaulį iš vidaus, be jokio moralinio filtro. R. Vikšraičio vaizdai pasakoja apie gyvenimo skausmą ir prasmę, o kartu apie draugystę ir džiaugsmą.

Rimaldas Vikšraitis (g. 1954) – nuo 1985 m. Lietuvos fotomenininkų sąjungos narys, surengęs per 50 individualių parodų Lietuvoje bei užsienyje. 2009 m. didžiausiam Europos fotografijos festivalyje „Rencontres d'Arles“ menininko darbai įvertinti prestižiniu metų atradimo apdovanojimu, jį skyrė garsus fotografas iš Jungtinės Karalystės Martinas Parras.

Parodai „ZEPHYR“ kartu su Kauno fotografijos galerija išleido fotografo kūrybą apžvelgiantį katalogą „Prie pažįstamo pasaulio krašto“ (vokiečių, lietuvių, anglų kalbomis). Tekstų autorius T. Schirnböckas, sudarytojai T. Schirnböckas, Gintaras Česonis, dizaineris Tomas Mrazauskas, spaustuvė „Kopa“.

Parodą ir leidinį iš dalies finansuoja Lietuvos kultūros taryba.

Projekto partneris: Lietuvos kultūros institutas.

RENGĖJŲ INF.

Kada gi?

Subjektyvus laukiamiausių filmų dešimtukas

GEDIMINAS KUKTA

Vieni buvo sukurti pernai, bet Lietuvoje dar nepasirodė. Kiti laukia premjerų kino festivaliuose šiemet. Treti pradėti filmuoti, o ke tvirti, regis, taip niekada ir neišvys kino ekranų.

1. **„Žmogus, kuris nužudė Don Kichotą“ („The Man Who Killed Don Quixote“, Ispanija, Didžioji Britanija, Prancūzija, Portugalija, 2018).** Rudenį Terry Gilliamas paskelbė, jog net septyniolika metų trukęs kūrybos procesas baigėsi ir „nenufilmuojamu“ vadinamo Miguelio de Cervanteso romano ekranizacija yra pakeliui į ekranus. Kino pasaulis lengviau atsikvėpė: ilgą laiką prakeiktu laikytas kino projektas, tikėtina, pagaliau pasieks finišą. Jei tik tornadas nepasiglemš montažinės arba Donaldas Trumpas nepradės atominio karo filmo išleidimo dieną, juokavo vienas „The Guardian“ žurnalistas.

Kuriant „Žmogų, kuris nužudė Don Kichotą“ buvo visko: vienas po kito sirgo komandos nariai, potvynis nusiaubė dekoracijas, filmavimus vis nutraukdavo virš aikštelės skraidantys NATO naikintuvai, Portugalijoje kūrybinė grupė buvo apkaltinta UNESCO paveldo niokojimu, ne kartą keitėsi aktoriai. Iš pradžių Liūdnojo vaizdo riterių turėjo vaidinti prancūzų legenda Jeanas Rochefort’as, tačiau jau pirmąją filmavimo dieną jis pasigavo prostatos infekciją, o po keturių dienų buvo išgabentas iš aikštelės lėktuvu dėl dvigubos išvaržos. Filmavimas žlugo. Po kelerių metų Don Kichoto estafetę perėmė Robertas Duvallis, paskui Johnas Hurtas, vėliau Michaelas Palinas, kol galiausiai vaidmuo atiteko Jonathanui Pryce’ui. Apie vėjo malūnus, su kuriais teko kovoti Gilliamui, sukurta net dokumentika – „Pasiklydę La Mančioje“ (2002).

Filme apie laiku keliaujantį reklamų specialistą (Adam Driver), kuris iš Londono nubloškiamas į XVII a. La Mančą ir čia Don Kichoto palaikomas Sanča Pansa, taip pat vaidins Stellanas Skarsgårdas, Olga Kurylenko, Rossy de Palma. Tikiuosi, jog ilgai brandintas filmas nepatirs fiasko ir nepakartos paskutinio režisieriaus filmo – „Zero teorema“ (2013) – nesėkmės.

Kur ir kada: Terry Gilliamas filmą nori pristatyti šiais metais Kanuose.

2. **„Martinas Idenas“ („Martin Eden“, Italija, Prancūzija).** Apie naują italo Pietro Marcello projektą, prie kurio scenarijaus dirba ir Maurizio Braucci („Gomora“), kol kas žinoma labai mažai. Iš pavadinimo tik aišku, jog tai bus 1909 m. parašyto Jacko Londono autobiografinio romano „Martinas Idenas“ ekranizacija. Nors, žinant režisieriaus

kūrybą, ne vieną kartą į ekranus perkelta istorija apie jauno vaikinio tapimą rašytoju gali virsti kažkuo kur kas asmeniškesniu. Juolab kad autorius mėgsta laviruoti tarp vaidybinio ir dokumentinio kino, filmuose dažnai naudoja archyvinę medžiagą, yra atviras laisvai struktūrai, eksperimentams.

Kur ir kada: Šiuo metu vyksta filmavimo pasiruošimo darbai.

3. **Filmas apie Alexanderį McQueeną.** 2016-aisiais režisierius Andrew Haigh („Savaitgalis“, „45 metai“) paskelbė, jog imasi kurti biografinį filmą apie britų dizainerį Alexanderį McQueeną. Filmas turėjo pasakoti apie McQueeno pasirošimą 2009 m. rudens ir žiemos kolekcijos pristatymui Paryžiuje, kuris vėliau buvo pavadintas geriausiu jo karjeroje. Šis šou ne tik retrospektyviai sujungė visą menininko kūrybą, bet ir tapo savotiška kūrėjo „gulbės giesmė“, nes po dvejų metų dizaineris gyvenimą baigė savižudybe. Jam buvo 40 metų.

Filme McQueeną turėjo vaidinti britas Jackas O’Connellis („1971-ieji“, „Tulpių karštinė“), tačiau vasarą pasirodė žinia, kad aktorius projektą paliko, o Haigh apskritai nebežino, ar grįš prie šio filmo. Kol dizainerio gerbėjai laukė, režisierius spėjo sukurti ir praėjusiais metais Venecijos kino festivalyje pristatė „Patikimą Pitą“ („Lean on Pete“), kurį šiemet greičiausiai parodys „Kino pavasaris“.

4. **„Dau“ („Дай“, Ukraina, Rusija, Vokietija, Nyderlandai, Švedija).** Ambicingiausias ir beprotiškiausias projektas kino istorijoje. Taip kartais vadinamas garsaus rusų animatoriaus Andrejaus Chržanovskio sūnaus Iljos antrasis ilgo metražo darbas apie Levą Landau (1908–1968) – fiziką, Nobelio premijos laureatą, vieną iš sovietų atominės bombos kūrėjų, kritikavusį stalinizmą, persekiotą, šešis kartus gulėjusį psichiatrinėje ligoninėje ir žuvusį mišlingoje automobilio avarijoje.

Kaip teigiama negausiuose šaltiniuose, antrą kartą (po mane, pamenu, pribloškusio filmo „4“) su rašytoju Vladimiru Sorokinu bendradarbiaujantis režisierius labiausiai gilinosi į Landau ir jo žmonos Koros santykius bei audringus meilės nuotykius su kitomis moterimis, mat mokslininkas buvo laisvos meilės šalininkas.

Pats „Dau“ kūrimas vertas filmo. Pavyzdžiui, norėdamas kuos tiksliau perteikti stalinizmo epochos dvasią, 2009 m. režisierius Ukrainoje, netoli Charkovo, ėmėsi eksperimento – pastatė izoliuotą gyvenvietę, vadinamąją Institutą. Čia veikė atskira sovietinė infrastruktūra. Pastatai, skulptūros, mašinos,

baldai, drabužiai ir net maistas (kūrybinė grupė jį turėjo pirkti už rublius) – viskas turėjo dvelkti 6-uoju dešimtmečiu. Teritorija visą parą buvo stebima vaizdo kameromis. Aktoriai negalėjo iš jos išeiti, o už naudojimąsi šiuolaikinėmis technologijomis grėsė pašalinimas iš projekto. Kol vyko filmavimas, kūrybinei grupei buvo pasiūlyta į Institutą persikelti su šeimomis.

Išskyrus pagrindinius herojus, Chržanovskis norėjo, kad fizikus filme vaidintų fizikai, inžinierius – inžinieriai, politikus – buvę politikai, KGB agentus – buvę agentai. Į keistąjį eksperimentą buvo kviečiami ir menininkai bei „žmonės iš gatvės“. Sklando kalbos, kad prie projekto buvo prisijungusi ir Marina Abramovič. 2011 m. Institutas buvo nugriautas. Šiam darbui Chržanovskis pasamdė neonacių grupuotę.

Kur ir kada: Niekas nežino, kada „Dau“ pasirodys ekranuose ir apskritai ar bus baigtas. Kanai jau kelerius metus iš eilės atideda premjerą, o režisierius nuo visų atsitvėrė tylos siena.

5. **„Namas, kurį pastatė Džekas“ („The House That Jack Built“, Danija, Prancūzija, Vokietija, Švedija, 2018).** Ar sugrįš Larsas von Trieras į Kanus? Kol kas vyksta derybės ir tik laikas parodys, ar festivalis išliks principingas, ar visgi priims atgal *persona non grata* paskelbtą „Auksinės palmės šakelės“ laimėtoją. Didysis provokatorius teigia, kad naujas filmas gali būti paskutinis ir, perspėja žiūrovus, pats žiauriausias. Jis pasakos apie dvylika serijinio žudiko (Matt Dillon) metų ir jo pasiruošimą įvykdyti paskutinę tobulą žmogžudystę. Kiekvieną žmogžudystę jis apibūdina kaip meno kūrinį. Žudiko aukas vaidins Uma Thurman, Sofie Gråbøl ir Riley Keough. Veiksmas vyks JAV.

Kur ir kada: Tikiuosi, gegužę Kanuose.

6. **„Star“ (Austrija, 2017).** Austrų kino struktūralistas Johannas Lurfas sukūrė pusantros valandos trukmės eksperimentinį kūrinį, kuriame rodomas žvaigždėtas dangus iš skirtingų kino filmų. Jokių medžių viršūnių ar namų stogų. Tik naktinis juodas skliautas, žvaigždės, vienas kitas palydovas ir dialogų nuotrupos arba dainų ištraukos už kadro. Savotiška kino istorija, papasakota per žvaigždes. Chronologine tvarka – nuo anksityvųjų juostų, kur žvaigždėtas dangus atrodė dirbtinis, iki naujausių kūrinijų, kur technologijos leido užčiuopti hipnotizuojantį jo grožį ir pasitelkus efektus dar labiau jį pagražinti. Žiūrint filmą, pasak mačiusiųjų, aplanko tie patys jausmai ir potyriai, kuriuos jauti naktį žvelgdamas į dangų: baimė, siaubas,

„Dau“

melancholiškas ilgesys, neviltis ir nuostabi tylą. Kiekvienais metais režisierius nori pridėti vis daugiau ištraukų ir taip prailginti filmą. Sukurti begalybę.

Kur ir kada: Sausį filmas buvo rodytas Sandanso ir Roterdamo kino festivaliuose. Tikiuosi, jo neišsigas ir kino festivaliai Lietuvoje.

7. **„Where Life is Born“ (Meksika, 2018).** Naujas sinefilų numylėtinio meksikiečio Carloso Reygadaso filmas pasakos apie sutuoktinių porą, kuri yra atvira santykiams be įsipareigojimų. Tačiau Esterai įsimylėjus kitą vyrą, Chuanas nebežino, kaip gyventi toliau. Filmo veiksmas vyks bulių rančoje Tlaskalos valstijoje, Meksikoje. Pagrindinius vaidmenis kurs pats režisierius ir jo žmona Natalia Lopez. Apie sudėtingus vyro ir moters santykius, neištikimybę ir išdavystę kvapą gniaužiančio kraštovaizdžio fone Reygadasas pasakoja ne viename filme („Tyli šviesa“, „Post Tenebras Lux“). Naujasis, panašu, taps dar vienu nepamirštamu kinematografiniu reginiu, pardavimų agentų apibūdinamu kaip „istorija apie gražią šeimą, kuri kovoja norėdama išlaikyti balansą tarp senojo pasaulio likučių ir modernaus gyvenimo būdo“.

Kur ir kada: Greičiausiai gegužę Kanų kino festivalyje.

8. **„High Life“ (D. Britanija, Prancūzija, Vokietija, 2018).** Prancūzų režisierė Claire Denis žengia į naujas teritorijas. 2017 m. Kanuose pristatė romantišką komediją „Įsileisk saulę“, o dabar baigia kurti mokslinę fantastiką su Robertu Pattinsonu. Filmas pasakos apie grupelę kalinių, kuriems pasiūloma dalyvauti valstybės organizuojamoje fatališkoje misijoje į kosmosą – be galimybės grįžti. Kaliniai nusprendžia, kad kosmosas geriau nei mirtis kalėjime, tačiau vėliau supranta įkliuvę į naujo tipo kalėjimą. Kaip teigia režisierė, naujo tipo vienvietė. Žiūrovai su veikėjais susipažins šioms kosmose keliaujant jau penkerius metus. Pasakojimo centre atsidsurs tėvas (Pattinson) ir duklė (Jessie Ross), kurie keliaudami tampa vis vienišesni. Filme taip pat vaidins Juliette Binoche, Larsas Eidingeris, Mia Goth. Prie

scenarijaus dirbo ir garsi britų rašytoja Zadie Smith.

Kur ir kada: Panašu, jog šiais metais Kanuose.

9. **„Prie amžinybės vartų“ („At Eternity’s Gate“, JAV).** Kino istorijoje yra kelios dešimtys filmų apie olandų tapytoją Vincentą van Goghą. Vincente’o Minnelli „Gyvenimo geismas“ („Lust for Life“, 1956), Roberto Altmano „Vincentas ir Theo“ („Vincent & Theo“, 1990) ir Maurice’o Pialat „Van Goghas“ („Van Gogh“, 1991) – bene garsiausi. Šių metų „Kino pavasaris“ parodys dar vieną – „Oskarui“ pristatytą Dorotos Kobielos ir Hugh’o Welchmanno „Jūsų Vincentą“ („Loving Vincent“, 2017). Tačiau amerikiečių režisierius ir dailininkas Julianas Schnabelis prisipažįsta, jog nė vienas jam nepatinka: „Galbūt reikia būti dailininku, kad galėtum imtis tokio filmo, turbūt dėl to aš tai ir darau. Tai lyg kurti paveikslą ar meno kūrinį.“

Istorija bus pasakojama iš pirmojo asmens perspektyvos ir rodyds laiką, kai tapytojas dienas leido Arlyje ir Overe prie Uazos (*Auvers-sur-Oise*). Pasak režisieriaus, tai bus filmas ne tik apie tapytoją, bet ir tapybą, jos santykį su tikrove. Neatsitiktinai filmas pasiskolino pavadinimą iš vieno Van Gogho paveikslo. Pagrindinį vaidmenį atliks Willemas Dafoe, kurio panašumas į genialų menininką, kaip atskleidė pirmieji grimo bandymai, stulbinantis.

Kur ir kada: Filmas kuriamas.

10. **„Žalias rūkas“ („The Green Fog“, JAV, 2017).** Kanadiečių autorinio kino žvaigždė Guy’us Maddinas su Evanu Johnsonu ir Galenu Johnsonu sukūrė Alfredo Hitchcocko „Svaigulio“ („Vertigo“, 1958) perdirbinį, naudodami tik archyvinius kadrus iš San Fransiske nufilmuotų kino juostų (David’o Millerio, Delmerio Daveso, Melo Brookso) ir televizijos šou. Režisieriaus teigimu, tai rapsodija ne tik apie garsųjį ir dažnai geriausiu filmu kino istorijoje vadinamą Hitchcocko *film noir*, bet pirmiausia apie miestą, kuris toks svarbus suspenso meistro kūrinyje.

Kur ir kada: Premjera Europoje – vasarį Berlingėje.

Laiminga pabaiga be pabaigos

Nauji filmai – „Laiminga pabaiga“

NERIJUS MILERIUS

Prieš keletą metų netrukus po „Oskarų“ apdovanotos „Meilės“ sėkmės Michaelis Haneke paskleidė žinią apie naują projektą – filmą apie virtualioje erdvėje bendraujančius personažus, kurie pirmą kartą gyvai susitinka *flash mob* akcijoje. Nors daugelis tikėjosi „Balto kaspino“ ir „Meilės“ problemų tąsos, filmas apie kompiuterinius *noliferius* tarsi žadėjo sugrįžimą į pradinį – technologinį Haneke’s filmų teminį lauką. Pradėjęs „Septintu kontinentu“, kuriame aktyvaus personažo teisėmis funkcionuoja televizija, pastatęs „Benio video“ ir „Paslėpta“, kuriuose dėmesys jau sutelktas į filmuotus vaizdus, Haneke sukrėtė žiūrovus austriška ir amerikietiška „Smagių žaidimėlių“ versijomis, kuriose tiek personažų, tiek žiūrovų psichika ima veikti kompiuterinio žaidimo režimu. Visa technologinė Haneke’s filmų serija atrodė kaip atvira struktūra, itin palanki vis naujų technologijų inspiruotiems tęsiniams. Todėl, susidoroję su pirmine nuostaba tokiu Haneke’s aplinkkeliu į savo kūrybos ištakas, žiūrovai vis dėlto manė galį gana gerai nuspėti, ką žada planuojamas režisieriaus kūrinys.

Vis dėlto žadėto projekto buvo atsisakyta, o žiūrovams po kurio laiko pranešta, kad ekranas pasieks „Happy End“. Iš pirmo žvilgsnio „**Laiminga pabaiga**“ („Happy End“, Prancūzija, Vokietija, Austrija, 2017) atrodė gerokai ambicingesnis projektas. Užuoat pertraukęs pastarųjų metų kūrybos liniją ir grįžęs į „technologinių“ filmų stilišką, Haneke nusprendė sinkretiškai suvienyti visas esmines savo

kūrybos temas. Žiūrovus, be jokios abejonės, turėjo intriguoti tai, kad „Laiminga pabaiga“ – beveik tiesioginis „Meilės“ tęsinys. Tiesa, tiek „Meilėje“, tiek „Laimingoje pabaigoje“ seną tėvą ir vidutinio amžiaus dukrą vaidinantys Jeanas-Louis Trintignant’as ir Isabelle Huppert – tą pačią pavardę turintys, bet skirtingi asmenys. Tačiau leidamas tėvo personažui prisipažinti iš gailesčio nužudžius nepagydoma liga sergančią žmoną (būtent taip baigėsi „Meilės“ istorija), Haneke kartu sudaro galimybę žiūrovui be vargo įsivaizduoti abu šiuos filmus jungiančias gijas. Maža to: pratęsęs paskutinių metų temas, Haneke vis dėlto neatsisakė minties jų įvilkti į naujųjų technologijų rūbą kaip ir ankstyvuosiuose filmuose. Ankstesniuose „technologiniuose“ filmuose Haneke demonstravo, kaip televizija, filmuoti vaizdai ir kompiuterinės technologijos suauga su įvairialypėmis prievartos formomis, pavadinimas „Laiminga pabaiga“ atrodo kaip autoironija, galvosūkis ar mįslė, o norint ją įminti reikės nerti į visos Haneke’s kūrybos peripetijas ir niuansus.

Be abejo, atskiri didžiosios daugumos režisierių filmai suprantami ne kaip izoliuoti kūriniai, o kaip bendros jų kūrybinės visumos dalys. Tačiau toli gražu ne visi režisieriai žaidžia savo ankstesnių kūrinių citatomis, sąmoningai žongliruodami ankstesnių filmų sužadintais lūkesčiais. Mano požiūriu, vienas netikėčiausių ir ironiškiausių tiek savo kūrybos, tiek ir žiūrovų atžvilgiu filmų – Alfredo Hichcocko „Ponas ir ponija Smitai“. Garsiųjų Hichcocko kūrinių užgožtas filmas pasakoja apie sutuoktinių porą, kuri vieną rytą sulaukia žinios,

„Laiminga pabaiga“

kad jų prieš daug metų užregistruota santuoka dėl biurokratinių priežasčių negalioja. Jei nebėra santuokinį ryšį įteisinančio juridinio pagrindo, gal nebėra ir meilės ryšio? Juridinis kazusas pasėja abejonę, kuri kaip kirvarpa griaužia poros santykius. Vis smarkiau besivaidijanti pora išvyksta į nuošalų namą kalnuose, kur rietenos pasiekia kulminaciją. „Svaigulio“ ir kitų itin įmantrių saspensio filmų išpaikintas žiūrovas nekantriai laukia informacinio sprogimo, perkeičiančio linijinę įvykių tėkmę ar atveriančio tokią paslėptą plotmę, kurios neįmanoma net įsivaizduoti. Tačiau filmo laikas bėga ir viskas baigiasi tuo, jog ponas ir ponija Smitai... paprasčiausiai susitaiko. Jokio „dvigubo dugno“, jokios paslėptos potektės, tik žaidimas tuo, kas nuo pat pirmos akimirkos buvo išklota žiūrovui prieš akis. Tačiau būtent toks atviras žaidimas žiūrovui yra didžiausias akibrokštas, apgaulė, įžūlus akių dūjimas, skandalingas cirko triukas, kai vietoj rafinuoto hičkokiško detektyvo pakišamas kažkoks „melodramatiškas surogatas“.

Panašiai veikia ir „Laiminga pabaiga“. Visą laiką tarpusavyje

konkuruoja du filmai – tas, kurį žiūrovas mato kino ekrane, ir tas, kuris sukasi jo galvoje. Nors, lyginant su Hitchcocko filmu, „Laimingoje pabaigoje“ yra gerokai daugiau smurto, žiūrovų lūkesčiai dar didesni. „Laiminga pabaiga“ tarsi apie savo ašį sukasi ne tik apie Žoržą, prasitarusį, kad iš gailesčio nužudė savo žmoną, ir bandantį nusižudyti, bet ir apie jo anūkę Evą, filmuojančią nunuodytą motiną ir mestelėjusią frazę, kad ji pati ir numarino motiną, prisipažinusią tabletėmis nuodijus kitą bendramžę ir mėginusią pasidaryti galą. Daugeliui kitų filmų tokio senelio ir anūkės smurto tandemio būtų per akis. Bet, atrodo, tik ne Haneke’i ir prie jo filmų pripratusiam žiūrovui. Stebėdamas įvykius ekrane, dažnas žiūrovas jaučiasi taip, tarsi tuoj bus užlietas besiantinančios ultrasmurto bangos. Tačiau visą buržuazinio pasaulio kartoninį patogumą nušluojanti ultrasmurto banga taip ir nepasirodo, ir filmą vainikuoja „laiminga“ pabaiga.

Ekranų įvykių ir žiūrovo vaizduotės prasilenkimas filme neišvengiamai pastato žiūrovą į tokią

padėtį, kurioje jis tiesiog negali nepastebėti, kad pats yra tapęs prievartos ir smurto geismo šaltiniu. Tai, be jokios abejonės, įstumia žiūrovą į kognityvinio disonanso būklę. Priešingai nei įprasta, Haneke’s gerbėjas tarsi verčiamas trokšti pačių tamsiausių režisieriaus galvų išsipildymo, t.y. laukti blogos pabaigos. Kita vertus, bloga pabaiga tarsi siūlytų nuspėjamus inertiškus šablonus, todėl nors ir anonsuota pačiame pavadinime, „gera“ pabaiga turėtų suveikti kaip netikėtumas, žiūrovo sąmoningumą pažadinantis veiksnys.

Trumpame tekste apie prievartą ir medijas Haneke pabrėžė, kad jo filmų tikslas – ne nutylėti prievartą ar ją eksponuoti, bet sužadinti žiūrovo sąmoningumą jos atžvilgiu. Priversdamas geisti prievartos ir kartu suvokti tokio geismo paradoksalumą, Haneke neabejotinai pasiekia savo tikslą. Vis dėlto minėtoji Hitchcocko provokacija įtikina gerokai labiau. Ji priverčia susimąstyti ne tik apie Hitchcocko kūrybos principus, bet ir apie dviejų žmonių tarpusavio santykių peripetijas. Autoironiškas Haneke’s filmas gana gerai praveria vartus į tas strategijas, kuriomis režisierius vilioja, traukia ar erzina žiūrovą. Tačiau noras pamatyti radikalesnę kartoninio buržuazinio gyvenimo kritiką verčia gailėtis, kad pradinis sumanymas apie šių dienų visuomenės *noliferius* taip ir nebuvo įgyvendintas.

Straipsnis parengtas vykdant Lietuvos kultūros tarybos finansuojamo projekto „N. Mileriaus knygos *Vizualinė prievarta kine* parengimas ir leidyba“ tyrimą.

In memoriam

Mirė kino operatorius Audrius Kemežys (1973–2018)

Vasario 5 dieną netekome žymaus Lietuvos kino operatoriaus Audriaus Kemežio.

Audrius Kemežys gimė 1973 m. spalio 5 d. Birštone. 1998 m. baigė Lietuvos muzikos akademiją, Teatro ir kino fakultetą, Kino ir televizijos katedroje įgijo operatoriaus specialybės bakalauro laipsnį.

Kino operatorius Audrius Kemežys – kūrėjas, pilnės daugybę Lietuvos ir užsienio apdovanojimų, be jo šiandieninis lietuvių (ypač dokumentinis) kinas ir jo nuolatiniai tarptautiniai pasiekimai sunkiai įsivaizduojami. A. Kemežys – operatorius, kurį kiekvienas režisierius ar prodiuseris, kviesdamas kartu

dirbti, vertino pirmiausia kaip bendraautorį. Jo atsidavimas profesijai, nuolatinis ieškojimas, kaip įgyvendinti įdomiausius vizualinius uždavinius, gerai žinomas ir kino kūrėjams, ir kritikams.

„Kenotafas“, „Raminas“, „Aš perėjau ugnį, tu buvai su manimi“, „Moteris ir ledynas“ (rež. Audrius Stonys), „Kaip mes žaidėme revoliuciją“, „Meistras ir Tatjana“ (rež. Giedrė Žickytė), „Pokalbiai rimtomis

temomis“, „Specialistė“, „Balkonas“ (rež. Giedrė Beinoriūtė), „Radviada“ (rež. Ramunė Rakauskaitė), „Prieš parsikrendant į Žemę“ (rež. Arūnas Matelis), „Senekos diena“ (rež. Kristijonas Vildžiūnas) – tai toli gražu ne visas sąrašas pastaraisiais metais sukurtų juostų, kurių sėkmė tarptautinėje erdvėje ar savo šalies ekranuose labai priklausė nuo A. Kemežio kūrybiškumo.

A. Kemežio, bene vienintelio keturiasdešimtmečių operatorių kartos, kūryba pratęsė geriausias Lietuvos kino operatorių mokyklos tradicijas gebėjimu filmuojamą objektą, subjektą, temą apibendrinti, kartu su režisieriais suteikti visuotinumą pojūti. Operatorius buvo labai jautrus šiuolaikinėms tendencijoms, reikalaujančioms gebėjimo paveikiai perteikti realybę. Šia prasme A. Kemežys unikalus – jo gebėjimas pamatyti, užfiksuoti, parodyti žiūrovams smulkiausias kasdienybės detales, akimirkas,

smulkmenas sukurdamo ir savitą paties operatoriaus pasaulį.

Būdamas įdėmus operatorius, jis niekada nėra įžeidęs žmogaus, gyvio ar gyvenimo. A. Kemežio kantrybė (be šios savybės sunkiai galimas realybės „priartinimas“) buvo skirta sulaukti atsivėrimo, o ne šokiruojančio kadro. Tai ypač etiškas operatorius. Šis jo bruožas atsiskleidžia visuose filmuose, tačiau gal labiausiai – ypatingo jautrumo ir supratimo iš visos kūrybinės grupės reikalavusioje G. Beinoriūtės juostoje apie socialiai pažeidžiamus vaikus „Pokalbiai rimtomis temomis“.

Lietuvos kinematografininkai liūdi netekę brangaus kolegos ir nuostabaus draugo. Nuoširdžiai užjaučia A. Kemežio šeimą, artimuosius ir bendražygius.

LIETUVOS KINEMATOGRAFININKŲ SĄJUNGA

Dar kartą apie nieką

Nauji filmai – „Aš Žvaigždė.“

ILONA VITKAUSKAITĖ

Kad suprastum, kokia nyki yra Lietuvos populiariosios kultūros erdvė, tereikia užmesti akį kad ir į debiutinį Roberto Kuliūno filmą „Aš Žvaigždė.“, kurio pavadinime įsi-vėlusios rašybos klaidos tik liudija apie ne ten, kur derėtų, dedamus akcentus. Nemanau, kad ištersite filmą iki pabaigos, tuo labiau jog tai – nevykusi amerikiečių komikų Andy Sambergo, Akivos Schafferio, Jormos Taccone muzikinės komedijos „Popžvaigždės istorija: niekada nesustok nepasiduoti“ („Popstar: Never Stop Never Stopping“, 2016) jeigu ne kopija, tai akivaizdus inspiracijos šaltinis. Sakyčiau, pastarajame filme Sambergas ir bičiuliai kultivuoja labai jau specifinį humoro jausmą, kurio subtiliu nepavadinsi. O Kuliūno filme nelieka net šio kad ir berniokiško vulgaraus humoro. Satyrą apie heteroseksualią „žvaigždę“, jos desperatiškus bandymus įtvirtinti mačo įvaizdį ir popkultūros absurdiškumą, banalumą apskritai, siaubingus dainų tekstus (bent jau taip bandau pateisinti filmą) keičia dar vienas lietuvių filmas apie vėlyvą infantilo vyro brendimą. Nesinorėtų dabar užsiiminėti

„Aš Žvaigždė.“

psichoanalize, bet ar jums neatrodo, kad tai kažką sako?

Filme „Aš Žvaigždė.“ blogiau už bet kokią režisūrą, kuri geriausiai atsiskleidžia savo nebuvimu (ne-reikėtų stebėtis, juk Kuliūnas mokėsi iš geriausių – Tado Vidmanto, Juliaus Pauliko ir kitų), ar vaidybą, nors Mantas Stonkus tikrai nuoširdžiai tamposi ir maivosi, yra siaubingai neįdomus scenarijus. Ką veikė titruose nurodyti trys scenaristai, man lieka paslaptimi. Filme matome sužvaigždėjusį egocentriką dainininką Mantą, kuris dėl savo egocentrizmo ir ambicijų ruptuoti išsiskiria su scenos partnere

Monika (ją vaidina dainininkė Monika Pundziūtė) ir išleidžią solinį albumą. Šis patiria visišką nesėkmę, o Mantą palieka net ištikimoji prodiuserė Ineta (Rimantė Valiukaitė ir vėl filme neturi ką vaidinti). Mantui belieka viena viltis – išvykti į Ameriką, permiegoti su Beyoncé ir nuvilioti jos gerbėjus (rimtai? Kam galėjo kilti tokia mintis ir kas galėjo pagalvoti, kad tai juokinga?). O Monika pradėjo sėkmingą solinę karjerą. Galiausiai Mantas lieka visai „ant ledo“, grįžta gyventi pas mamą (Sonata Visockaitė) į daugiaubūtį, desperatiškai bando pasiskolinti pinigų ir staiga susivokia

mylintis Moniką, apie ką anksčiau niekas negalėjo nė numanyti.

Paradoksalu, kad filmo autoriai turi ambicijų kurti pramoginį kiną, bet visiškai nesilaiko elementarių dramaturgijos taisyklių. Kur peripetijos, konfliktai, bent kiek įtraukiantys siužeto posūkiai, nes kam gali būti įdomu pusantros valandos žiūrėti į besimaivantį Stonką? Ir iš kur ta tarsi iš dangaus nukritusi romantinė linija, vertybinis Manto lūžis, neminint kitų scenarijaus duobių (pavyzdžiui, taip ir nesužinome, kaip apvogtas Mantas sugeba grįžti iš Niujorko)? Čia vėl poetiška lietuivio siela lenda ar kažkas tiesiog patingėjo padirbėti su scenarijumi? Ką ir kalbėti apie banalybių srautus, plūstančius iš personažų lūpų: tokių verbalinių nesąmonių vienoje vietoje reikėtų dar gerai paieškoti (juokeliai apie langų skysčio gėrimą, sušių bazūkas, repuojama apie šaltibarščius ir etc.). Tai muša rekordus. Nepadeda net spalvingi vaizdo klipai (jų režisierius Dominykas Bliznikas).

Keista ir tai, kad komedija dabar yra bene populiariausias žanras tarp lietuvių kino kūrėjų, tačiau dažniausiai šioms komedijoms stinga humoro. Nejaugi kas nors mano, kad ilgametražiam filmui užteks poros vaikiškų juokelių ar

kokio nors „prikolno“ išeities taško (sužvaigždėjusi netalentinga garsenybė, iš mirusiųjų prisikėlusios istorinės asmenybės ir pan.), keleto politikų ar televizijos garsenybių pasirodymo ekrane? Apskritai manau, kad tokie filmai gali būti juokingi tik tiek, kiek juose atpažįsti save ir savo aplinką, kiek jie įtvirtina žiūrovų pasaulio ir savęs suvokimą, leidžia pasijusti patogiai ir patenkintiems savimi. O juk Lietuviškoje tikrovėje medžiagos satyrai, komedijai, galų gale dramai ar net trilerui – nors vežimu vežk (atsidarykite bet kurį naujienų portalą ir pamatysite, nereikia net kriminalų skilties). Bet niekam tai nėra įdomu, geriau filmuoti prašmatnius interjerus ir plagijuoti antrarūšius scenarijus. Kai kas net džiaugėsi (nebadysiu pirštais), kad Kuliūno filme Lietuva atrodo kaip graži, stilinga šalis, su gražiais namais, žmonėmis ir muzikos verslu. Tai tik patvirtina, kad pramoginio lietuvių kino misija – muilinti akis, padėti apsimesti tuo, kuo nesi, arba pasišaipyti, pažeminti pažeidžiamuosius (moteris, homoseksualus, ekonominius emigrantus, menkai apmokamus darbininkus). Deja, tai sociokultūriniai mūsų laiko ženklai.

Pergalės kaina

Krėsle prie televizoriaus

Aldouso Huxley’io romanas „Naujas puikus pasaulis“ pasirodė 1932 m., ir tai ne pirmoji antiutopija. Tačiau rašytojas bene pirmasis jame satyriškai aprašė vartotojų visuomenę. Knygos veiksmas nukelia į 2541-ųjų Londoną. Visi pasaulio žmonės gyvena vienoje valstybėje. Vartojimas čia tapo kultu, o vartojimo dionėv laikomas Henry Fordas. Žmonės gimsta ne natūraliai, o auginami specialiuose fabrikuose. Jau embriono stadijos jie padalijami į penkias kastas, vaikai nuo mažens rengiami tiems darbams, kuriuos atlieka jų kastos. Tačiau didžiąją visų darbų dalį daro mašinos, todėl laisvalaikio sukeltas problemas dažniausiai sprendžia narkotikai. Jie trumpina gyvenimą ir žmonės miršta nespėję pasenti, jauni ir gražūs. Šioje visuomenėje sunaikinti visi kilnūs ir stiprūs jausmai, religija, menas ir fundamentalus mokslas. Užtat klesti įvairūs pakaitalai, pavyzdžiui, masinių pramogų industrija. Beveik visi žmonės laimingi, bet knygoje aprašomas gyvenimas tų, kurie negali pritapti prie visuomenės. Jie nesugebėjo „įsisavinti“

visuotinio kolektyvizmo, yra individualybės. Nežinau, kaip tai skamba visuotinio ir kolektyvinio FB laikais, bet Leslie Libmano ir Larry Williamso televizijai sukurtą „**Naujo puikaus pasaulio**“ ekranizaciją (LRT, 9 d., šįvakar, 23 val.), manau, neprošal pasižiūrėti.

Glenn Ficarros ir Johno Requa komedija „**Kvaila, beprotiška meilė**“ (LNK, 14 d. 22.30) rodoma per vartojimo šventę, kurios net Huxley, bijau, negalėjo įsivaizduoti, – Valentino dieną. Bet filmas ne toks kvailas, kaip gali pasirodyti iš pirmo žvilgsnio. Jo veikėjai – trys skirtingi vyrai. Kolui per keturiasdešimt, jis įsitikinęs, kad yra laimingas šeimos tėvas ir vyras, bet sužino, jog žmona jam neištikima ir nori skirtis. Gražuolis Džeikobas prieš daug metų nusprendė, kad neverta tikėti meile, ir nutarė mėgautis seksu bei kitokiais malonumais. Trylikametis Robis išgyvena pirmąją meilę. Filmo kūrėjai nori pasakyti, kad teiginys, esą šiais laikais meilė nebesvarbi, egzistuoja tik materialūs ir malonumą iškart suteikiantys dalykai, yra kvailystė. Jie tai

įrodinėja kartu su gerais aktoriais Steve’u Carellu, Julianne Moore, Ryanu Goslingu, Emma Stone.

LRT Kultūra Valentino dieną paminės Jameso Marsho filmą „**Visko teorija**“ (14 d. 22.15). Tai britų mokslininko Stepheno Hawkingo buvusios žmonos Jane Wilde Hawking knygos ekranizacija, kurioje galima stebėti ir genijaus susidūrimą su silpnybe, ir žlungančios santuokos istoriją. Bet kartu tai ir didelės meilės bei didelių atradimų istorija. Kai astrofizikas sužinojo, kad jam liko gyventi dveji metai, jis įsimylėjo. Mergina žinojo diagnozę, bet nusprendė tekėti. Jų santuoka truko beveik trisdešimt metų. Už Hawkingo vaidmenį Eddie Redmayne’as pelnė „Oskarą“ ir daugybę kitų apdovanojimų.

Alano Parkerio filmas „**Vidurnakčio ekspresas**“ (TV1, šįvakar, 9 d. 23 val.), be abejo, sužadins prisiminimų apie piratines vaizdajuos tes platinusias videotekas, kurios kadaise Vilniuje buvo ant kiekvieno kampo. „Vidurnakčio ekspresas“ buvo tarp populiariausių piratinių filmų. Jis sukurtas autobiografinės

„Visko teorija“

Billy Hayeso ir Williamo Hofferio knygos pagrindu. Amerikiečių studentas Hayese’as grįždamas iš atostogų Turkijoje buvo sulaikytas oro uoste su dviem kilogramais hašišo. Jis buvo nuteistas ir atsidūrė kalėjime – tikrame pragare. Parkeris šį siužetą pavertė parabole apie prievartą ir valdžią, apie žmogaus bejėgiškumą susidūrus su slopinimo sistema. Kalėjimas filme – ne tik sienos, tarp kurių uždarytas žmogus. Tai tikslus žmogaus pavertimo nuolankiu gyvuliu mechanizmas.

Kathryn Bigelow „**Taikinys Nr. 1**“ (LRT, 15 d. 23 val.) skirtas ne vienus metus trukusioms Osamos bin Laden paieškom, kurios sėkmingai baigėsi 2011 metais. Visai operacijai

vadovauja Jessicos Chastain vaidinama agentė Maja. Tačiau ji rodoma ne kaip didvyrė, tai tiesiog žmogus, dirbantis savo darbą. Iš visko sprendžiant, darbas jai svarbiausia. Retkarčiais ji užsideda juodą peruką ir važiuoja į slaptus kalėjimus, bet taip pat gali pasirodyti, kad daugiausia laiko veikėja skiria kovai su savo įstaigos biurokratais. Filmą ilgai ir kartais net atvirai nuobodus, tačiau jame nerasi popierinio patriotizmo, kuriuo dažnai pasižymi panašios temos kūriniai (ir Lietuvoje). Užtat po „Taikinio Nr. 1“ negali ilgai atsikratyti minties, kokia kaina buvo pasiekta ši pergalė.

Jūsų –
JONAS ŪBIS

Anonsai

Operos „Radvila Perkūnas“ (at)gimimas

Radvilos – garsi Lietuvos didikų giminė, besidomintieji istorija galėtų įvardinti ne vieną iškilų jos atstovą. Tačiau, kertu lažybų, tik nedaugelis iki šiol girdėjo apie operą „Radvila Perkūnas“. Ši 1937 m. kompozitoriaus Jurgio Karnavičiaus pagal Balio Sruogos libretą sukurta ir pastatyta opera ilgą laiką tebuvo vienas iš lietuviškosios operos istorijos.

Juo svarbesnis tampa Kauno valstybinio muzikinio teatro pasiryžimas prikelti iš užmaršties šį visais atžvilgiais vertą dėmesio opusą. J. Karnavičiaus „Radvilos Perkūno“ premjera Kauno scenoje numatyta vasario 15 ir 16 dienomis. Pastatymas skiriamas Lietuvos valstybės atkūrimo 100-mečiui. Dirigentas Jonas Janulevičius, režisierius ir libreto redakcijos autorius Kęstutis Jakštas, scenografija ir vaizdo projekcijos Gintaro Makarevičiaus ir Dainiaus Liškevičiaus, kostiumai ir grimas Dano Zinkevičiaus ir Kristinos Valančiūtės, šviesų dailininkas Audrius Janauskas. Iki premjeros neįmanoma nuspėti spektaklio pavidalo ir vertės, tačiau vien šio kūrinio pastatymo po 81 metų pritraukos faktas toje pat anuometinės Valstybės operos scenoje vertas dėmesio.

Keletas žodžių apie kompozitorių. Jurgis Karnavičius (1884–1941) gimė ir mirė Kaune, tačiau, augęs Vilniuje, didžiąją gyvenimo dalį praleido Peterburge (1903–1927), buvo Peterburgo konservatorijos profesorius (beje, 1914–1918 m. Karnavičiui teko dalyvauti Pirmajame pasauliniame kare). Į gimtąjį Kauną jau žinomą Petrapilio muziką 1927 m. greičiausiai atginė ūmėjančios vadinamosios Spalio revoliucijos pasekmės, bet kadangi jis nekalbėjo lietuviškai, Juozas Gruodis nieku gyvu nenorėjo leisti atvykėliui dėstyti Kauno muzikos mokykloje (vėliau tapusioje Konservatorija). Tuomet Karnavičius įsidarbino Valstybės teatro orkestre – griežė altu. Buvimas

L. BRUNZOS NUOTR.

Gitana Pečkytė, Tomas Ladiga ir Mindaugas Zinkus

teatre davė netikėtai puikių vaisių: 1933 m. ramos šviesas išvydo jo veikalas „Grażina“ – pirmoji nepriklausomoje Lietuvoje sukurta lietuviška opera. Premjeroje apsilankė visas Kauno žiedas su Prezidentu Antanu Smetona priešaky, kompozitoriui įteiktas apdovanojimas ir galiausiai J. Karnavičius priimamas dėstyti Konservatorijoje (lietuviškai jau buvo pramokęs). O 1937 m. sukuria antrąją operą – „Radvila Perkūnas“.

Ši opera apie Vilnių – senąją, anuomet prarastąją, Lietuvos sostinę. Libretą, o tiksliau, 4 veiksmų pjesę „Radvila Perkūnas“ parašė B. Sruoga.

Premjera Valstybės teatre įvyko 1937 m. vasario 15 dieną – 19-ųjų Nepriklausomybės metinių išvakarėse. Dirigavo Mykolas Bukša, režisierius Petras Oleka, chormeisteris Julius Štarka, choreografas Bronius Kelbauskas, istorines dekoracijas sukūrė senas vilnietis Mstislavas Dobužinskis. Dainavo anuometinės Valstybės operos žvaigždės Ipolitas Nauragis, Aleksandras Kutkus, Antanas Sodeika, Gražina Matulaitytė, Jadvyga Vencevičaitė, Antanas Kučingis, Stasys Santvaras, Chanonas Šulginas, Stasys Dautartas, Vladas Puškorius, Petras Dargis, Marija Lipčienė, Pranciška Radzevičiūtė.

Palyginti su tragiško heroizmo „Grażina“, „Radvila Perkūnas“ – beveik komiškoji opera, sudaryta iš šmaikščiai Sruogos nutapytų reformacijos laikų Vilniaus vaizdų.

Veiksmas vyksta 1600 metais. Susirėmę dėl politinės įtakos reformatas Radvila Perkūnas ir katalikas Jonas Katkus (Chodkevičius) bei vienas kitą pamilę Katkaus globotinė Slucko kunigaikštystė Sofija ir Radvilos sūnus Jonušas – lyg lietuviškieji Montekiai ir Kapulečiai. Tik čia, kitaip nei Shakespeare'o dramoje, šeimas sutaiko ne mirtis, o bendras priešas – Lietuvą ketiną pulti švedai.

Greta pagrindinių, yra daug spalvingų epizodinių personažų, atstovaujančių anų laikų daugiakultūriam Vilniui: žydų pirklys Skarija, jėzuitas Rutka, besivaidijantys bajorai – katalikas Bružiukas ir protestantas Bildžiukas, miesto vaitas Buožius ir kiti. Jaunųjų meilei padeda Žemaičių vyskupas Giedraitis – lyg šekspyriškasis tėvas Lorencas, o senmergė Magdė ir Sofijos globėja Katkuvienė – lietuviški Džuljetos motinos ir auklės atitikmenys.

Veiksmas vyksta svarbiausiose istorinėse Vilniaus vietose – prie Aušros vartų, Rotušės aikštėje, Radvilų ir Chodkevičių rūmuose.

Vis dėlto iš karto po premjeros tapo aišku, kad puiki B. Sruogos pjesė nevirto geru operos libretu. Ne tik įtakingiausias to laiko muzikos kritikas Vladas Jakubėnas, beje, ne itin mėgęs J. Karnavičių, bet ir pats kompozitorius pripažino, kad opera pernelyg ištęsta, spalvingų vaizdų gausoje pasimeta pagrindinių veikėjų linija. Iš tiesų „Radvila Perkūnas“, 1937-aisiais parodyta vos keletą kartų, dingo iš Valstybės operos repertuaro. J. Karnavičius ketino partitūrą redaguoti, galbūt trumpinti (kaip kad padarė su „Grażina“), bet nespėjo – mirė 1941 m. Tad visiškai pateisinama, kad Kauno muzikiniame teatre rengiama kupiūruota, 2 dalių versija. Norisi tikėti, kad laukiama premjera sugrąžins – gal net teisingiau sakyti „įves“ – „Radvilą Perkūną“ į aktyvų sceninį gyvavimą.

BEATA BAUBLINSKIENĖ

tekstą į muzikos kūrinių, lemiamą vaidmenį įgauna muzikinis tematizmas, vienų ar kitų žodžių akcentavimas. Jau pirmoji pažintis su mišiomis rodo, kad šis kūrinys visiškai pranoksta Bažnyčios apeigų rėmus ir, panašiai kaip Bacho Mišios h-moll, Mozarto „Requiem“, Brahms'o „Vokiškasis requiem“ ar Britteno „Karo requiem“, kelia bendras visai žmonijai problemas, išreiškia filosofinį požiūrį į gyvenimą, nors pasirinktas žanras riboja. Pats kūrėjas teigė – „svarbiausias mano tikslas buvo pažadinti religinius jausmus ne tik kūrinio atlikėjų, bet ir visų klausytojų širdyse“.

Išorinė priežastis, paskatinusi Beethoveną kurti mišias, buvo paprasta: jo globėjas, mecenatas ir mokinyš erchercogas Rudolfas turėjo būti įšventintas Olomouco arkivyskupu (1820), šioms iššiklėms ir reikėjo specialaus kūrinio. Tačiau, terminui atėjus, buvo sukurtos tik dvi mišių dalys – sumanymas išsiplėtė, pareikalavo daug įtempto

darbo. Beethoveno partitūra buvo baigta tik 1822-aisiais, bet ir vėliau kompozitorius ją koregavo, pildė. Pirmą kartą ši muzika suskambėjo 1824 m. kovo 26 d. Sankt Peterburge. Maždaug po mėnesio premjera įvyko ir Vienoje, nors tada buvo atliktos tik trys mišių dalys. Pirmą kartą mišios išspausdintos Beethoveno mirties metais (1827) Maince.

Mišių muzikinė kalba būdinga vėlyvajam Beethovenui. Asociacijos su IX simfonija, paskutinėmis sonatomis ir kvartetais iškyla ne kartą.

„Iš širdies – į širdį“, – užrašė Beethovenas partitūros pradžioje, o „Dona nobis pacem“ epizodą lydi frazė „Išorinės ir vidinės taikos meldimas“, šiuos žodžius galima suvokti kaip viso kūrinio motto, o prašviesėjimą mišių pabaigoje – kaip džiaugsmo ir ramybės viltį.

Koncertas „Missa solemnis“ vyks vasario 10 d., šeštadienį, 19 val. Filharmonijos Didžiojoje salėje.

LNF INF.

Bibliografinės žinios

GROŽINĖ LITERATŪRA

Be įsipareigojimų : [romanas] / Lena Andersson ; iš švedų kalbos vertė Sigutė Radzevičienė. – Vilnius : Lietuvos rašytojų sąjungos leidykla, [2018]. – 325, [1] p.. – Tiražas 1500 egz.. – ISBN 978-9986-39-985-8 (ištaisytas) (ir.). – ISBN 978-9986-39-958-8 (klaidingas)

Kreidelių žmogus : [romanas] / C.J. Tudor ; iš anglų kalbos vertė Vytautas Petrukaitis. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 333, [2] p.. – Tiražas 1700 egz.. – ISBN 978-609-01-3117-6 (ir.)

Mirties bėgliai : [romanas] / Ana Lu. – Vilnius : „Naujosios Romuvos“ fondas, 2017- .

D. 1. – 2017. – 91, [2] p.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-8035-54-4

Moiros ir Furijos : [romanas] / Lauren Groff ; iš anglų kalbos vertė Aistė Kvedaraitė-Nichols. – 4-oji laida. – Vilnius : „Baltų lankų“ leidyba, [2017]. – 447, [1] p.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-9955-23-920-8 (ir.)

Rinktinė / Gediminas Girdzijauskas. – Vilnius : „Naujosios Romuvos“ fondas, 2018. – 296, [5] p. : iliustr., faks., portr., žml.. – Tiražas 300 egz.. – ISBN 978-609-8035-58-2

Sakyciniai ir pilniavociniai : ailėraščiai džiukų tarmi / Juozas Žitkauskas. – Vilnius : „Naujosios Romuvos“ fondas, 2018. – 134, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 600 egz.. – ISBN 978-609-8035-55-1

Šengeno istorija : [romanas] / Andrei Kurkov ; iš rusų kalbos vertė Zita Marienė. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 671, [1] p.. – Tiražas 2000 egz.. – ISBN 978-609-01-3095-7 (ir.)

GROŽINĖ LITERATŪRA VAIKAMS IR JAUNIMUI

Barbora Radvilaitė. Rūmų paslaptys / Daina Jegelėvičiūtė-Biekšienė ; iliustravo Božena Gaidamovič. – Kaunas : Jūsų Flintas, [2017]. – 31, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-419-881-6 (ir.)

Benamis kačiukas : [apysaka] / Holly Webb ; iš anglų kalbos vertė Ema Trukšinaitytė ; iliustravo Sophy Williams. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 123, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-01-3115-2 (ir.)

Boldų šeimynėlė. Į pagalbą! : [apysaka] / Julian Clary ; iliustravo David Roberts ; iš anglų kalbos vertė Daumantas Gadeikis. – Vilnius : Alma littera, 2018. – 276, [11] p. : iliustr.. – Tiražas 1800 egz.. – ISBN 978-609-01-3093-3 (ir.)

Kaip Gugis Dzidasas Bugį Badarą nugalejo : pasaka ne pasaka apie milžinus ir ne milžinus vaikams ir ne vaikams / [Vytautas Račickas] ; iliustravo Rūta Baltakienė]. – Vilnius : V. Račickas, 2018. – 67, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 3000 egz.. – ISBN 978-609-475-106-6 (ir.)

Kieno seklys Tomas (ir Valius kartais) : [apysaka] / Rebeka Una ; iliustravo Eglė Gelažiūtė-Petrauskienė. – Vilnius : Labdaros ir paramos fondas „Švieskime vaikus“, 2017. – 123, [5] p. : iliustr.. – (Vaikų bibliotekėlė, ISSN 2351-535X). – Tiražas 13 000 egz.. – ISBN 978-609-8161-22-9

Lobiai be burtų : [Molėtų krašto kūrėjų rinktinė vaikams] / [sudarytoja Jolanta Matkevičienė] ; [Molėtų menų mokyklos mokinių iliustracijos]. – Vilnius : Baltijos kopija, 2017. – 103, [1] p. : iliustr.. – Tiražas 500 egz.. – ISBN 978-609-417-139-0

Musė Luiza : apysaka / R.J. Nabus ; iliustravo Vladimir Leleiva]. – [Vilnius] : Mažoji raidė, [2018]. – 77, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-8203-02-8 (ir.)

Naktis su raktininku : [pasakos žmonėms ir kitiems tolimojo kaimo gyventojams] / Aidas Jurašius ; [dailininkė Greta Alice]. – Kaunas : Žalias kalnas, 2017. – 113, [2] p. : iliustr.. – ISBN 978-609-95964-1-9 (ir.)

Pavasaris su margučiais : eilėraščiai vaikams / Zita Gaižauskaitė ; [dailininkė Alfreda Steponavičienė]. – 2-asis leid.. – Kaunas : Spaudos praktika, 2018. – 14, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-9955-402-07-7

Peštukai ir nykštukai : kam pasaka, o kam teisybė? / Kazys Saja ; iliustravo Marija Ladigaitė. – Vilnius : Labdaros ir paramos fondas „Švieskime vaikus“, 2017. – 104, [3] p. : iliustr.. – (Vaikų bibliotekėlė). – Tiražas 15 000 egz.. – ISBN 978-609-8161-23-6

Pypas ir jo nutikimai : [pasakos] / Aidas Jurašius ; dailininkė Inga Navickaitė. – Vilnius : Labdaros ir paramos fondas „Švieskime vaikus“, 2017. – 86, [1] p. : iliustr.. – (Vaikų bibliotekėlė). – Tiražas 20 000 egz.. – ISBN 978-609-8161-24-3

Saldi miesto pasaka / Neringa Tik ; [piešė Raimundas Kaliasas]. – Panevėžys : Noriu pasakos [i.e. N. Sirtautienė], 2017. – 20 p. : iliustr.. – ISBN 978-609-475-059-5

Stebuklingas Mėtos pasakų pasaulis / Neringa Tik ; [dailininkas Raimundas Kaliasas]. – Vilnius [i.e. Panevėžys] : [N. Sirtautienė], 2017. – 61, [2] p. : iliustr.. – Tiražas 1000 egz.. – ISBN 978-609-475-097-7 (ir.)

PAŽINTINĖ LITERATŪRA VAIKAMS

Abėcėlė : [užduočių knygelė] / [Ilona Bumblauskienė] ; [dailininkas Tadas Adomavičius]. – Kaunas : Jūsų Flintas, [2017]. – [26] p., įsk. virš., [1] jd. lipdukų lap. : iliustr.. – (Zuikio Alberto akademija). – Tiražas 5000 egz.. – ISBN 978-609-419-873-1

Aš saugus gamtoje : [užduočių knygelė su lipdukais] / [Jurgita Miculevičiūtė-Smeu] ; [dailininkė Laura Morkūnaitė]. – Kaunas : Jūsų Flintas, [2018]. – [17] p., įsk. virš., [1] jd. lipdukų lap. : iliustr.. – Tiražas 5000 egz.. – ISBN 978-609-419-885-4

Aš saugus namuose : [užduočių knygelė su lipdukais] / [Jurgita Miculevičiūtė-Smeu] ; [dailininkė Laura Morkūnaitė]. – Kaunas : Jūsų Flintas, [2017]. – [17] p., įsk. virš., [1] jd. lipdukų lap. : iliustr.. – Tiražas 5000 egz.. – ISBN 978-609-419-856-4

Jaučio trobelė : [pasakų užduotėlės] : [veiklos knygelė] / [Jurgita Miculevičiūtė-Smeu] ; [dailininkas Juozas Rimeikis]. – Kaunas : Jūsų Flintas, [2017]. – [17] p., įsk. virš., [1] jd. lipdukų lap. : iliustr.. – Tiražas 5000 egz.. – ISBN 978-609-419-877-9

PARENGĖ ALDONA BARODICAITĖ. REDAGAVO GRAŽINA KUBILIENĖ.

LIETUVOS NAC. M. MAŽVYDO B-KA. BIBLIOGRAFIJOS IR KNYGOTYROS CENTRAS

Parodos

VILNIUS

Nacionalinė dailės galerija

Konstitucijos pr. 22

XX a. Lietuvos dailės ekspozicija

Paroda „Deimantas Narkevičius. Dėmės ir įbrėžimai“

Paroda „Oskaras Hansenas. Atvira forma“

Vilniaus paveikslų galerija

Didžioji g. 4

Chodkevičių rūmų klasicistiniai interjerai

Lietuvos dailė XVI–XIX a.

Jurgio Baltrušaičio memorialiniai baldai XIX–XX a. čekų dailės paroda „Banko „Česká Spořitelna“ kolekcijos šedevrai“

Paroda „Po Italijos saule. XVIII a.–XX a.

I pusės Lietuvos dailininkų kūryba“

Paroda „Lietuvos valdovo žodis pasauliui: atveriamo mūsų žemę ir valdas kiekvienam geros valios žmogui“

Radvilų rūmai

Vilniaus g. 24

Europos dailė XVI–XIX a.

„Dubingių ir Biržų kunigaikščiai Radvilos“

Paroda „Bronisław Piłsudski (1866–1918) – etnografas ir muziejininkas“

Taikomosios dailės ir dizaino muziejus

Arsenalo g. 3A

Paroda „Vaikų pasaulis. XVIII–XX a.“

Vytauto Kasiulio dailės muziejus

A. Goštauto g. 1

Retrospektyvinė Vytauto Kasiulio kūrybos ekspozicija

Paroda „Vytautas Kasiulis (1918–1995).

Viena–Breisgau Freiburgas–Paryžius“

Paroda „Kazio Bradūno meno pasaulis“

Lietuvos nacionalinis muziejus

Arsenalo g. 1

Senosios Lietuvos istorija XIII–XIX a.

Lietuvių liaudies menas

Kryždirbystė

Vytauto Augustino (1912–1999) paroda „Fotografavau Lietuvą“

Arsenalo g. 3

Lietuvos archeologija

Paroda „Medalis valstybės atkūrimo šimtmečiui“

Vilniaus gynybinės sienos bastėja

Bokšto g. 20

Vilniaus gynybinės sienos istorijos ir gin- kluotės ekspozicija

Naujausųjų Lietuvos archeologijos atra- dimų paroda

Signatarų namai

Pilies g. 26

Ekspozicija „Lietuvos kelias į valstybingumą nuo XIX a. II p. iki 1918 m. vasario 16 d.“

Vokietijos Federacinės Respublikos už- sienio reikalų ministerijos Politiniame archyve rastas 1918 m. vasario 16 d. Nutari- mas dėl nepriklausomos Lietuvos valstybės atkūrimo

Kazio Varnelio namai-muziejus

Didžioji g. 26

K. Varnelio kūrybos ir kolekcijos ekspozicija

Bažnytinio paveldo muziejus

Šv. Mykolo g. 9

Paroda „Užtarėjai ir globėjai. Restau- ruoti paveikslai iš Vilniaus arkivyskupijos bažnyčių“

Paroda „Siuvinėtas dangus. Vilniaus ar- kivyskupijos bažnyčių XV–XX a. siuvinėti liturginiai drabužiai“

VDA parodų salės „Titanikas“

Maironio g. 3

Žanetos Jasaitytės-Bessonovos eksperi- mentinė paroda „Tarpininkavimo santy- kiai: mano kūnas tavyje“

iki 18 d. – Eglės Gineitytės tapybos paroda „Naktis prasideda vidurdienį“

VDA galerija „Akademija“

Pilies g. 44

iki 17 d. – paroda „Einantis laikas“ (At- kurtai Lietuvai 100 * 100 menininkų * 100 laikrodžių)

VDA tekstilės galerija „Artifex“

Gaono g. 1

Tomo Daukšos paroda „DBBJ“

VDA parodinė erdvė „Krematoriumas / meno krosnys“

Maironio g. 6, II vidinis kiemas

iki 14 d. – Aurio Radzevičiaus paroda „Dy- kynė už cirko o.1“

A. ir A. Tamošaičių galerija „Židinyš“

Dominikonų g. 15

Dailininkų Tamošaičių kūryba

XIX–XX a. pirmos pusės liaudies meno rinkiniai

Šiuolaikinio meno centras

Vokiečių g. 2

Apichatpongo Weerasethakulo videoinsta- liacijų paroda „Švytintys šešėliai“

nuo 9 d. – paroda „Paauglės bitės pašauki- mas vieną vasarą“

Vilniaus fotografijos galerija

Stiklių g. 4

iki 17 d. – Vilmos Samulionytės paroda

„Liebe Oma, Guten Tag! arba Tylos paktas“

Pamėnkalnio galerija

Pamėnkalnio g. 1

nuo 9 d. – Ingos Likšaitės paroda „Namai. 12 valandų ore ir 6000 metrų pakartojant dygsnį“

Galerija „Vartai“

Vilniaus g. 39

nuo 13 d. – Jānio Avotīņio paroda „Šventė“

Šv. Jono gatvės galerija

Šv. Jono g. 11

iki 10 d. – skulptūros paroda „Reanima- cija“ (Martyno Gaubo, Daliaus Drėgvos, Aurelijos Šimkutės, Gedimino Endriekaus, Donato Norušio, Kęstučio Dovydaičio kūriniai)

Galerija „Arka“

Aušros Vartų g. 7

Rimanto Dichavičiaus retrospektyvinė kū- rybos paroda „Tobulybės vizija“

Galerija „Meno niša“

J. Basanavičiaus g. 1/13

iki 10 d. – Monikos Plentauskaitės paroda

„Butaforijų parkas“

Dailininkų sąjungos galerija

Vokiečių g. 2

Simonos Merijauskaitės kūrybos paroda

„No Way“

Marijos ir Jurgio Šlapelių muziejus

Pilies g. 40

iki 11 d. – Petro Martinėno piešinių paroda

AV17 galerija

Totorių g. 5

iki 10 d. – Rychio Urbansko personalinė paroda „Re-kolekcijos“

Senamiesčio menininkų galerija / dirbtuvė

Totorių g. 22–4

iki 11 d. – Junijos Galejevos tapybos paroda „Praeties autorystė“

LTMKS projektų erdvė „Sodų 4“

Sodų g. 4–32

nuo 9 d. – Kristinos Inčiūraitės paroda „Skundas“

Jono Meko vizualiųjų menų centras

Malūnų g. 8

Gintaro Znamierowskio paroda „Dailės kri- tika ir dailėyra: teorijos, metodai, prakti- kos/ asmenys, reiškiniai, objektai“

Galerija „Kunstkamera“

Ligoninės g. 4

Prano Gailiaus paroda „Sielrankšluosčiai“

Teatro, muzikos ir kino muziejus

Vilniaus g. 41

Paroda „Scenos aristokratai ir maištininkai.

Lietuvos teatro dailė 1920–1940 m.“

Vilniaus rotušė

Didžioji g. 31

Arturo Valiaugos paroda (iš ciklo „Kartą po tvano“)

Valstybinio Vilniaus Gaono žydų muziejaus Tolerancijos centras

Naugarduko g. 10/2

Paroda „Raoulis Wallenbergas: aš neturiu kito pasirinkimo“

Namų galerija „Trivium“

Vilkpėdės g. 7–105

iki 18 d. – Dariaus Basčio personalinė paroda

Grafo galerija

Trakų g. 14

nuo 9 d. – Tado Tručilausko debiutinė per- sonalinė paroda „U3M“

Rašytojų klubas

K. Sirvydo g. 6

Gražinos Vitartaitės tapybos paroda „Mano Lietuva“

Čiurlionio namai

Savičiaus g. 11

Arvydo Každailio paroda „Norėti – būti“

Rupert galerija

Vaidilutės g. 79

Luca Vanello paroda „Permirkę kartotėje, netrukus pasitrauks“

Galerija TSEKH

Vytenio g. 6

iki 10 d. – Vladimiro Mackevičiaus paroda „Laisvas žmogus“

Galerija „Vilnensis“

Dominikonų g. 7/20

iki 10 d. – Algimanto Černiausko paroda

„Blackout paintings“

Galerija „Elysium“

K. Kalinausko g. 24

Galinos Dulkinos personalinė porceliano darbų paroda

„Editorial“ projektų erdvė

Latako g. 3

Lauros Kaminskaitės personalinė paroda „Šiandien“

KAUNAS

Nacionalinis M.K. Čiurlionio dailės muziejus

V. Putvinskio g. 55

Paroda-instaliacija-akcija „Labdariai.lt. Tarpukario dailės ir kultūros istorijos bei mecenatystės skerspjuviai“

Paroda „Sugrįžęs į šviesą. Trapaus kūrinio istorija“

M. Žilinsko dailės galerija

Nepriklausomybės a. 12

Paroda „Kampas: Rimvido Jankausko (1957–1993) kūrybos retrospektyva iš Lietu- vos muziejų ir privačių kolekcijų“

Kauno paveikslų galerija

K. Donelaičio g. 16

Pauliaus Lantucho kūrybos paroda

Parodos „Didžioji pramonė“ atnaujinta ekspozicija „Dar kartą apie „Drobę“ : kas pastatė ir kas siugriovė?“

iki 18 d. – paroda „Geriausias metų kūrinyš“

A. Žmuidzinavičiaus kūrinių ir rinkinių muziejus

V. Putvinskio g. 64

iki 11 d. – Kristinos Norvilaitės grafikos darbų paroda „Aš klausausi muzikos“

„7md“ rekomenduoja

Dailė

Daug naujų parodų laukia jūsų vertinimo: Ingos Likšaitės Pamėnkalnio galerijoje, Ričardo Vaitiekūno galerijoje „Kairė–dešinė“, Kęstučio Griga- liūno „Artifex“, Kristinos Inčiūraitės projektų erdvėje „Sodų 4“.

Muzika

Vasario 9 d. 19 val. iškilmingame Lietuvos valstybinio simfoninio or- kestro organizuojamo Baltijos šalių orkestrų festivalio atidarymo kon- certe Kongresų rūmuose išvysime įspūdingą atlikėjų sudėtį ir išgirsime specialiai Baltijos šalių nepriklausomybės atkūrimo 100-mečiui parašytą Arturo Maskato kūrinį „Baltų daina“. Latvijai skirtame vakare kartu su Niu- jorko „Metropolitan“, Stokholmo karališkoje operoje, Dresdeno, Ciuricho teatruose dainuojančiu solistu Aleksandru Antoneŋko scenoje pasirodys ir lietuvių sopranas Vida Miknevičiūtė, nuo 2011 m. dirbanti Mainco vals- tybinio teatro trupėje, bei viena žymiausių estų etninės muzikos atlikėjų ir kompozitorių Mari Kalkun, pelniusi pripažinimą ne tik gimtojoje šalyje, bet ir svetur. Taip pat dalyvaus valstybinis choras „Latvija“ ir Latvijos na- cionalinis simfoninis orkestras, diriguojamas Andrio Pogos.

Teatras

Spektaklio „Nuostabūs dalykai“ kūrėjai žada sudaryti sąrašą dalykų, dėl kurių verta gyventi. Duncano Macmillano pjesę ir improvizaciją sujung- siančiame monospektaklyje vaidins ir improvizuos aktorius Martynas Nedzinskas, o jo partneriais taps žiūrovai. Improvizacijos teatro Lietuvoje „Kitas kampas“ premjera įvyks vasario 11, 12 d. Vilniaus mažajame teatre. Spektaklyje, anot režisieriaus Kirilo Glušajevo, aktorius „naudojasi im- provizacinio ir komedijos teatro principais. Bet pasakojama istorija – itin jautri ir prasminga.“ Nedzinskas mano, kad improvizacija lavina atmintį, vaizduotę ir moko stebėti aplinką. Dailininkas Antanas Dubra, kompozi- torius Dmitrijus Golovanovas bei režisierius ir aktorius ruošiasi atskleisti, kaip dramaturgiją galima jungti su improvizacija, kuri gali būti ne tik pramoga, bet ir tapti būdu kartu su publika kalbėti apie rimtus dalykus.

„Post“ galerija

Laisvės al. 51A

Žilvino Landzbergo personalinė paroda

„Paslėpta saulė“

Kauno fotografijos galerija

Vilniaus g. 2

Remigijaus Pačėsos retrospektyvinė paroda „Geltona gulbė neatplauks“

Kauno miesto muziejus

Rotušės a. 15

Paroda „Užsienio profesionalai – Lietuvai“

KLAIPĖDA

Lietuvos dailės muziejaus Prano

Domšaičio galerija

Liepų g. 33

Paroda „Pranas Domšaitis (1880–1965). Ne- matyti kūriniai“

KKKC parodų rūmai

Didžioji Vandens g. 2

iki 18 d. – Romualdo Inčiarausko kūry- bos paroda „Skulptūra. Tapyba. Tarytum juvelyrika“

Kauno galerijos „Meno parkas“ paroda „Ne muziejus…“

Ericho Salomono ir Barbaros Klemm foto- paroda „Šuolis laike“

Fotografijos galerija

Didžioji Vandens g. 2

iki 18 d. – Artūro Šeštoko fotoparoda

„Miestas inkognito“

Baroti galerija

Aukštoji g. 3/3a

Raimundo Urbono (1963–1999) fotografijų paroda

PANEVĖŽYS

Dailės galerija

Respublikos g. 3

Panevėžio fotografų metinė paroda „Poka- l-bis su laiku“

Fotografijos galerija

Vasario 16-osios g. 11

iki 10 d. – fotografijų paroda „Pokalbis su laiku“

Spektakliai

VILNIUS

Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras

9 d. 18.30 – M. Urbaičio „PROCESAS“. Cho- reogr. – M. Rimeikis, dir. – R. Šumila
10 18.30 – S. Prokofjevo „ROMEO IR DŽUL- JETA“. Dir. – M. Pitrėnas
11 d. 12 val. – R. Šerkšnytės „PENKI MERĖS STEBUKLAI“ (libreto aut. R. Skučaitė). Mu- zikos vad. ir dir. – J. Geniušas
13 d. 18.30 – „PIAF“ (pagal Ė. Piaf, G. Fauré, M. Ravelio ir kt. muziką). Choreogr. – M. Bigonzetti (Italija)

16 d. 18 val. – Lietuvos valstybės atkūrimo šimtmečio minėjimo koncertas „Gloria Lietuvai“. Dalyvauja LNSO, LVSO ir LNOBT orkestrai, LNOBT choras, Kauno valstybi- nis choras, chorai „Vilnius“ ir „Polifonija“. Diriguoja J. Domarkas, M. Gražinytė, V. Miškinis, M. Pitrėnas, G. Rinkevičius, M. Staškus, R. Šervenikas. Koncerto režisie- rius D. Abaris. Programoje V. Augustino, L. Rimšos, A. Šenderovo, R. Šerkšnytės, M. Urbaičio, K. Mašanausko specialiai pa- rašytų kūrinių premjeros
17 d. 18.30 – J. Strausso „VIENOS KRAUJAS“. Dir. – J. Geniušas
18 d. 12 val. – B. Pawlowskio „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“. Dir. – A. Šulčys

Nacionalinis dramos teatras

Vilniaus teatras „Lėlė“
Didžioji salė
8 d. 18.30 – „GELEŽIS IR SIDABRAS“ (pagal
V. Šimkaus eiles). Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas

Menų spaustuvė

9 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „ŠVENTASIS PAVASARIS“. Choreogr. – A. Gudaitė ir L. Žakevičius (urbanistinio šokio teatras „Low Air“)

10 d. 12 val. *Kišeninėje salėje* – „DANGAUS VIRĖJĀ“. Rež. ir scenogr. – S. Degutytė („Stalo teatras“)

10 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „ARABIŠKA NAKTIS“. Rež. – C. Graužinis (teatras „cezario grupė“)

11 d. 15 val. *Kišeninėje salėje* – „SALIA-MONO TURTAI“ („Stalo teatras“)

11, 15 d. 19 val. *Juodojoje salėje* – „SELFIS I. GROŽIS“. Rež. – A. Jankevičius (VšĮ „Artlagamine“)

14 d. 19val. *Kišeninėje salėje* – „KOMPAUNDAS“. Choreogr. – P. Priovelis, M. Praniauskaitė

14 d. 20 val. *Juodojoje salėje* – duetų vakaras „ABU2“ (Kauno šokio teatras „Aura“)

15 d. 18.30 *Kišeninėje salėje* – „LIETAUS ŽEMĖ“. Rež. – A. Giniotis (teatro laboratorija „Atviras ratas“)

17 d. 11, 12, 13, 16, 17 val. *Juodojoje salėje* – PREMJERA! „DEBESŲ GAUDYKLĖ“. Choreogr. ir rež. – L. Geraščenko (šokio teatras „Judesio erdvė“)

18 d. 12 val. *Kišeninėje salėje* – „EGLĖ ŽALČIŲ KARALIENĖ“. Rež. – S. Degutytė („Stalo teatras“)

18 d. 18 val. *Juodojoje salėje* – „TĖČIO PASAKA“. Rež. – A. Kirvela ir J. Tertelis (teatro laboratorija „Atviras ratas“ ir kūrybinė studija „PetPunk“)

18 d. 19 val. *Studijoje II* – „(NE)VYKĖLIS“ (pagal E. Limonovo „Nevykėlio dienoraštį“). Rež. – A. Areima (Artūro Areimos teatras)

9 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – J. Gay
VARGŠŲ OPERA“. Rež. – A. Kurienius
9 d. 19 val. – performansas „Migrena“. Idė-
jos aut. – I. Švelnys, A. Andriekutė („Teatro
fabriko“ renginys)
10 d. 12 val. *Mažoji scena* – „LABAS,
LAPE!“ (pagal E. Daciūtės pasaką „Laimė
yra lapė“). Rež. – E. Kižaitė
10 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – M. Frischo
BIOGRAFIJA: VAIDINIMAS“. Rež. – G. Varnas
11 d. 15 val. *Ilgosios salėje* – I. Paliulytės
LIUDNAS DIEVAS“. Rež. – I. Paliulytė
11 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – W. Shakes-
peare'o „HAMLETAS“. Rež. – V. Bareikis
13, 14 d. 18 val. *Didžiojoje scenoje* – PREM-
JERA! „AŠ – MOLJERAS“. Rež., dramaturgė
ir aktorė – I. Paliulytė
13, 14 d. 19 val. *Ilgosios salėje* – A. Čechovo
PALATA“. Insc. aut. ir rež. – R. Kazlas
14 d. 21 val. 18 d. 18 val. *Rūtos salėje* –
PREMIJERA! „VASARVIDIS“ (pagal V. Sha-
kespeare'o „Vasarvidžio nakties sapnas“).
Rež. – E. Kižaitė

Kauno lėlių teatras

10 d. 12 val. *V. ir S. Ratkevičių lėlių muziejyje* – PELIUKO PASAKŲ DIRBTUVĖLĖ“. Aut. ir rež. – G. Radvilavičiūtė

11 d. 12 val. – „SNIEGUOLĖ IR SEPTYNI NYKŠTUKAI“ (pagal brolių Grimmų pasaką). Aut. ir rež. – O. Žiugžda

17 d. 12 val. – „ŽALIAS ŽALIAS OBUOLIUS“. Rež. – A. Lebeliūnas

18 d. 12 val. – „TIGRIUKAS PETRIKAS“. Rež. – A. Stankevičius

9 d. 18.30 *Mažojiše salėje* – A. Strindbergo
TĖVAS“. Rež. – M. Ķimele

11 d. 17 val. *Kamerinėje salėje* – PREMIJERA!
M. Markovičiaus „LABAS RYTAS, PONE
TRIUŠI“. Rež. – M. Pažereckas

14 d. 18.30 *Mažojiše salėje* – E. De Filippo
KALĖDŲ KUPJELŲ NAMUOSE“. Rež. – P. Gaidys

15 d. 18 val. *Didžiojoje salėje* – A. Juozaičio
KARALIENĖ LUJZĖ“. Rež. – G. Padegimas

17 d. 14 val. – spektaklis-ekskursija apie Klaipėdos
dramos teatrą „Kėdė iš komedijų namo“

Klaipėdos muzikinis teatras

17 d. 19 val. *Žvejų rūmuose* – G. Kuprevičiaus
PRŪSAI“. Rež. – G. Šeduikis. Dirigentai
T. Ambrozaitis, G. Vaznys

17 d. 19 val. *Žvejų rūmuose* – G. Kuprevičiaus
PRŪSAI“. Rež. – G. Šeduikis. Dirigentai
T. Ambrozaitis, G. Vaznys

ŠIAULIAI
Šiaulių dramos teatras
9 d. 18.30 – S. Becketto „ŽAIDIMO PA-
BAIGA“. Rež. – P. Ignatavičius

9 d. 18.30 – „Fado mediterraneo“. Atlikėja
Viviane (Portugalija)
14 d. 19 val. – koncertas „Romantinė Bossa
Nova“. Atlikėjai G. Kilčiauskienė (vokalas),
A. Polevikovas (fortepijonas), V. Nivinskis
(gitarą), D. Rudis (mušamieji)
15 d. 19 val. – koncertas „Dedikacija Lietu-
vai“. Lietuvis Nepriklausomybės atkūrimo
100-mečio minėjimas. Dalyvauja solistas
D. Kirilauskas (fortepijonas), Vilniaus m.
sav. šv. Kristoforo kamerinis orkestras.
Dir. ir meno vad. – M. Barkauskas. Progra-
moje O. Balakausko „Dialogai“ styginių or-
kestrui ir fortepijonui, J.S. Bacho kūriniai

10 d. 18 val. – vargonininko A. Isakovo koncertas „Via Dolorosa“. Programoje J.S. Bacho, J. Naujalis, M. Regerio, A. Kallejo kūriniai

14 d. 16 val. *Naujajame arsenale – Etninės kultūros vakarai*. Knygos „Atsiskyrėlis iš Suvalkijos: Jono Basanavičiaus gyvenimas ir darbai“ pristatymas. Dalyvauja knygos autorius A. Grigaravičius

9 d. 12 val. – dokumentinio filmo „Partizano žmona“ peržiūra (rež. V.V. Landsbergis ir A. Marcinkevičiūtė)

12 d. 17.30 – knygos „Berniukas su lazdyno lazda“ sutiktuvės

12 d. 17.30 – vinilinės plokštelės „Vytautas Kernagis – Tautos šauklys“ pristatymas. Pristatymą moderuoja dainų autorius ir atlikėjas D. Razauskas

12, 15 d. 10 val. – T. Dirgėlos knyga vaikams „Lukas Šiaudelis deda iš viršaus“ pristatymas

14 d. 17.30 *Konferencijų salėje* – S. Žvirgždo paskaitų ciklas „Pasivaikščiojimai po Vilnių ir jo apylinkes. Fotografija atskleidžia istoriją – 6“

Savaitės filmai

„Nemeilė“

Aš esu Tonia ****

1994-aisiais amerikiečių dailiojo čiuožimo bendruomenę sukrėtė žinia apie žiaurų daug žadančios sportininkės Nancy Kerrigan užpuolimą. Dar labiau visus pribloškė, kad prie užpuolimo prisidėjo Kerrigan konkuren- tės Tonyos Harding artimieji ir gal net ji pati. Žiūrovai gali tikėtis filmo, kuriame Kerrigan kovoja už galimybę sugrįžti į didįjį sportą ir vėlesnę jos sėkmę olimpinėse žaidynėse Lilehameryje, kur sportininkė iškovojos sidabro medalį, tačiau filmo režisierių Craigą Gillespie labiau sudomino Tonyos likimas. Ją suvaidino Margot Robbie, taip pat filme vaidina Sebas- tianas Stanas, Allison Janney, Julianne Nicholson, Paulas Walteris Hau- seris, Caitlin Carver (JAV, 2017). (Vilnius)

Nemeilė ****

Tiek daug kino mėgėjų tiki, esą Andrejus Zviagincevas kuria intelektualų, aktualų ir kartu filosofinį kiną, kad su jais ginčytis, regis, beprasmiška. Naujausias režisieriaus filmas apdovanotas Kanų Žiuri prizų ir pristatytas „Oskarui“. Zviagincevas tvirtina, kad jį įkvėpė Ingmaro Bergmano „Šei- myninio gyvenimo scenos“, ir pasakoja niūrią istoriją apie besiskirian- čią porą. Ženia (Marjana Spivak) ir Borisas (Aleksejus Rozinas) visaip demonstruoja neapykantą vienas kitam, bet kenčia jų sūnus. Sukrėstas pažadų atiduoti jį į internetą (tėvai rengiasi viską pradėti iš naujo) dvy- likametis Alioša dingsta. Visą filmą rodomos vaiko paieškos, už kurių ir iškyla tikrasis pasakojimas. Jis apie šių dienų Rusiją – iš televizijos sklin- dančią prievartos atmosferą, valdžios cinizmą, žmonių tarpusavio santy- kių hedonizmą, kasdienybės degradaciją ir veidmainišką moralę (Rusija, Prancūzija, Vokietija, Belgija, 2017). (Vilnius)

Tamsiausia valanda ****

Pirmosiomis Antrojo pasaulinio karo dienomis, kai prasideda Pran- cūzijos žlugimas, D. Britanijai iškyla vokiečių įsiveržimo grėsmė. Kai na- cių armija atrodė nenugalima, Europos likimas atsidūrė britų premjero Winstono Churchillo rankose. Joe Wrighto filme rodoma, kaip premjeras (Gary Oldman) turi priimti galutinį sprendimą: sutikti derybų su Hitleriu ir taip apsaugoti tautą nuo siaubingų karo pasekmių ar kviešti žmones į kovą. Taip pat vaidina Kristin Scott Thomas, Benas Mendelsohnas, Lily James (JAV, D. Britanija, 2017). (Vilnius, Kaunas)

Trys stendai prie Ebingo, Misūryje *****

Vienas šiųmetinių „Oskarų“ favoritų, Martino McDonagh filmas nukelia į JAV provinciją. Nuo Mildred (Frances McDormand) dukters nužudymo praėjo keli mėnesiai, bet policija vis dar neaptiko merginos mirties kalti- ninko. Mildred ryžtasi provokacijai: ji išsinuomoja tris stendus į miestelį vedančiame kelyje ir juose kreipiasi į vietos policijos viršininką Viljamą (Woody Harrelson). Kai jo pavaduotojas – prievartą mėgstantis mamytės sūnelis Diksonas (Sam Rockwell) – imasi veiksmų, prasideda atviras ka- ras tarp Mildred ir vietos valdžios atstovų. Taip pat vaidina Johnas Haw- kesas, Peteris Dinklage’as, Abbie Cornish (JAV, 2017). (Vilnius, Kaunas)

Vandens forma ***

Režisierius Guillermo del Toro aiškina, kad jį įkvėpė 1954 m. Jacko Arnoldo sukurta „Pabaisa iš Juodosios lagūnos („Creature from the Black Lagoon“), kurią jis pamatė vaikystėje. Pernai Venecijos „Auksiniu liūtų“ apdovanotas del Toro filmas nukels į 1962-iuosius, slaptą mokslinių tyrimų centrą Balti- morėje. Pagrindinė veikėja – nebylė valytoja Eliza (Sally Hawkins). Vieną dieną į centrą atvežamas Pietų Amerikoje sugautas žmogus-amfibija (Doug Jones), ir Eliza su juo susidraugauja. Sužinojusi, kad jos naujo draugo laukia mirtis, Eliza nusprendžia jam padėti. Tačiau jos planą išsiaiškina mokslininkas (Michael Stuhlbarg), sovietų šnipas. (JAV, Kanada, 2017). (Vilnius, Kaunas)

***** – šedevras, ***** – pasižiūrėti būtina, **** – geras filmas, *** – būna ir geriau, ** – jei turite daug laiko, * – niekalas

Kino repertuaras

VILNIUS

Forum Cinemas Vingis

9–13, 15 d. – Penkiasdešimt išlaisvintų atspalvių (JAV) – 11.20, 13.45, 16.10, 17, 18.35, 19.25, 21, 21.45; 14 d. – 11.20, 13.45, 16.10, 17, 18.35, 19.25, 21, 21.45, 23.20
9–15 d. – Dagas iš akmens amžiaus (D. Bri- tanija, Prancūzija) – 11, 13.10, 15.20, 17.30
Nuostabieji Lūzeriai. Kita planeta (rež. A. Matelis) – 12.15, 16.40, 18.30, 21.40
9, 12, 13 d. – Laiminga pabaiga (Prancūzija, Austrija, Vokietija) – 18.30; 10, 11 d. – 11.10, 18.30; 14 d. – 23.45
14 d. – Ledas (Rusija) – 18.30, 21.35, 23 val.
16 d. – Pelėdų kalnas (rež. A. Juzėnas) – 12, 15, 18, 21 val.
10 d. – G. Donizetti „Meilės eliksyras“. Tie- sioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitenos operos – 19 val.
13, 14 d. – Kaip pavogti milijoną (JAV) – 19 val.
9–13, 15 d. – Aš Žvaigždė. (rež. R. Kuliūnas) – 11.30, 13.40, 16.40, 19.40, 21.45; 14 d. – 11.30, 13.40, 16.40, 19.40, 23.50
9, 12, 13, 15 d. – Bėgantis labirintu: vaistai nuo mirties (JAV) – 15, 18, 20.20; 10, 11 d. – 15, 18, 20.20, 23.10; 14 d. – 15, 18, 20.20, 23.10
9–15 d. – Koko (JAV) – 11.10, 12, 14.35
9 d. – Vandens forma (JAV, Kanada) – 21 val.; 10 d. 11.30, 21 val.; 11 d. – 11.30, 17.30, 21 val.; 14 d. – 17.30, 21, 23.40
9, 11–15 d. – Tamsiausia valanda (JAV, D. Bri- tanija) – 13.30, 18.50; 10 d. – 13.30
9, 11–13, 15 d. – Valstybės paslaptis (JAV) – 16.15, 21.35; 10 d. – 21.35; 14 d. – 16.15, 21.35, 23.59
9 d. – Trys stendai prie Ebingo, Misūryje (JAV) – 20.30; 10 d. – 21.50; 11–15 d. – 14.50
9, 11, 13, 15 d. – 12 stipriausių (JAV) – 13.40, 18.50; 10, 12, 14 d. – 18.50
9, 11, 13 d. – 3 sekundės (Rusija) – 21 val.; 10, 12, 14 d. – 13.40
9–14 d. – Džiumandži: sveiki atvykę į džungles (JAV) – 15.50
9–15 d. – Bulius Ferdinandas (JAV) – 14.10
Trys didvyriai ir Egipto princesė (Rusija) – 14.50 (lietuvių k.); 12.50, 16.45 (originalo k.)
Gražinti nepriklausomybę (rež. S. Bara- dinskas) – 14.50, 19.05
9–12, 15 d. – Klasės susitikimas. Tarp mūsų, berniukų (rež. K. Gudavičius) – 16.45, 21.40; 13 d. – 16.45, 21.50; 14 d. – 16.45, 23.50
9–13, 15 d. – Šventojo elnio nužudymas (JAV, Airija, D. Britanija) – 21.05; 14 d. – 21.50
9–12, 15 d. – Stalino mirtis (Prancūzija, D. Britanija) – 18.40
9–15 d. – Vabaliukų istorijos (Prancūzija, Liuksemburgas) – 12.40
Forum Cinemas Akropolis
9, 10, 14 d. – Penkiasdešimt išlaisvintų atspalvių (JAV) – 11, 13.30, 15.50, 17, 18.20, 19.25, 20.45, 21.50, 23.10; 11–13, 15 d. – 11, 13.30, 15.50, 17, 18.20, 19.25, 20.45, 21.50
9–15 d. – Dagas iš akmens amžiaus (D. Britanija, Prancūzija) – 10.30, 11.20, 12.40, 14.50, 16.05
9, 13, 15 d. – Nuostabieji Lūzeriai. Kita planeta (rež. A. Matelis) – 11.10, 17.50; 11 d. – 17.50; 12, 14 d. – 11.10
16 d. – Pelėdų kalnas (rež. A. Juzėnas) – 12.30, 15.30, 18.30, 21.30
14 d. – Ledas (Rusija) – 18.45, 20.30, 23.59
9, 10 d. – Aš Žvaigždė. (rež. R. Kuliūnas) – 10.20, 12.30, 14.40, 16.50, 19, 21.35, 23.40;

11–13, 15 d. – 10.20, 12.30, 14.40, 16.50, 19, 21.35; 14 d. – 10.20, 12.30, 14.40, 16.50, 21.35, 23.40
9, 10, 14 d. – Gražinti nepriklausomybę (rež. S. Baradinskas) – 13.05, 15.55, 17.45, 19.40, 23.59; 11–13, 15 d. – 13.05, 15.55, 17.45, 19.40
9, 10, 14 d. – Bėgantis labirintu: vaistai nuo mirties (JAV) – 12.50, 15.45, 18.45, 21.10, 23 val.; 11–13, 15 d. – 12.50, 15.45, 18.45, 21.10
9–15 d. – Klasės susitikimas. Tarp mūsų, berniukų (rež. K. Gudavičius) – 18, 21.45
Vabaliukų istorijos (Prancūzija, Liuksembur- gas) – 10.40, 13.20; Koko (JAV) – 10.50, 15.25
9–15 d. – Trys didvyriai ir Egipto princesė (Rusija) – 12 val. (lietuvių k.); 9, 12–15 d. – 13.55; 10, 11 d. – 10.10, 13.55 (originalo k.)
9, 10 d. – 12 stipriausių (JAV) – 20.30, 23.20; 14 d. – 23.20
9, 12–15 d. – Bulius Ferdinandas (JAV) – 13.40; 10, 11 d. – 11.10, 13.40
9–15 d. – Tamsiausia valanda (JAV, D. Bri- tanija) – 18.10
Trys stendai prie Ebingo, Misūryje (JAV) – 21 val.
Vandens forma (JAV) – 20.20
9, 10 d. – Tūnas tamsoje: paskutinis raktas (JAV) – 23.59; 9, 10, 14 d. – Pokerio princesė (Kinija, JAV) – 23.30; 9, 11, 13, 15 d. – 3 sekundės (Rusija) – 15 val.
10, 12, 14 d. – Džiumandži: sveiki atvykę į džungles (JAV) – 15 val.
10, 12, 14 d. – Valstybės paslaptis (JAV) – 17.50
Skalvija
9 d. – Laiminga pabaiga (Prancūzija, Vokie- tija, Austrija) – 17.10; 10 d. – 14.20; 12 d. – 17 val.; 14 d. – 21 val.
9 d. – Nuostabieji lūzeriai. Kita planeta (rež. A. Matelis) – 19.10; 10 d. – 21.10; 11 d. – 17.30; 12 d. – 21.10; 14 d. – 17.10
9, 11 d. – Šventojo elnio nužudymas (JAV, Airija, D. Britanija) – 20.50; 12 d. – 19 val.; 14 d. – 18.40; 15 d. – 21.10
10 d. – Trys stendai prie Ebingo, Misūryje (JAV) – 16.20; 13 d. – 21 val.; 15 d. – 19 val.
11 d. – Mano viršūnė (Indija, Prancūzija) – 15.30; 13 d. – 16.40
12 d. – Nemeilė (Rusija, Prancūzija, Vokietija, Belgija) – 14.40; 13 d. – 18.40; 15 d. – 16.30
10 d. – Kino gimtadienis. Dousonas: sustin- gęs laikas (dok. f., JAV) – 18.30
11 d. – *Kino klasikos vakaras*. Granato spalva (SSSR) – 19 val.
10 d. – Dagas iš Akmens amžiaus (D. Brita- nija, Prancūzija) – 12.20
11 d. – Koko (JAV) – 13.20
Pasaka
9 d. – Gražinti nepriklausomybę (rež. S. Baradinskas) – 17.30; 10 d. – 15 val.; 11 d. – 21.15; 13 d. – 17 val.
9, 10 d. – Trys stendai prie Ebingo, Misūryje (JAV) – 22.45; 11 d. – 18 val.; 12 d. – 20.45; 15 d. – 19 val.
9 d. – Šventojo elnio nužudymas (JAV, Ai- rija, D. Britanija) – 17 val.; 10 d. – 17.45; 11 d. – 15.30; 12 d. – 20 val.; 15 d. – 21.15
9 d. – Laiminga pabaiga (Prancūzija, Austrija, Vokietija) – 19.30; 10 d. – 20.30; 11 d. – 19 val.; 12 d. – 17 val.; 13 d. – 19 val.; 14 d. – 17.15
9 d. – Tamsiausia valanda (JAV, D. Britanija) – 21.45; 10 d. – 22 val.; 11 d. – 15 val.; 15 d. – 18 val.
9, 13 d. – Kvadratas (Danija, Prancūzija, Vo- kietija, Švedija) – 19.15; 10 d. – 18.45; 11 d. – 17.15; 15 d. – 21 val.
9 d. – Dvilypis meilužis (Prancūzija) – 22 val.; 10 d. – 21.30; 14 d. – 19 val.

10 d. – Dagas iš akmens amžiaus (D. Brita- nija, Prancūzija) – 13 val.; 11 d. – 13.15
10 d. – Nuostabieji lūzeriai. Kita planeta (rež. A. Matelis) – 16.30, 20.15; 11, 13 d. – 17.30; 12 d. – 19.15;
14 d. – 17.30; 15 d. – 15 val.
10 d. – Skapeno klastos („Comedie Francais“ spektaklis) – 18 val.
10 d. – Vabaliukų istorijos (Liuksemburgas, Prancūzija) – 13.30
10 d. – Aš esu Tonia (JAV) – 15.15; 15 d. – 16.30
10 d. – Veidai kaimai (dok. f., Prancūzija) – 13.15
10 d. – Apie kūną ir sielą (Vengrija) – 16.15; 11 d. – 20 val.; 12 d. – 21 val.; 14 d. – 18.45; 15 d. – 17 val.
11 d. – Nemeilė (Rusija, Prancūzija, Vokietija, Belgija) – 13 val.; 12 d. – 17.30; 15 d. – 15.30
11 d. – Vandens forma (JAV, Kanada) – 20.15; 14 d. – 21.30; 15 d. – 20.30
11 d. – Kedi. Slaptas kačių gyvenimas (Tur- kija, JAV) – 13.30; 11 d. – Dėl viso pikto (Belgija, Prancūzija) – 15.15; 13 d. – 17.15
12 d. – 50 pavasarių (Prancūzija) – 17.15; 15 d. – 19.15; 12 d. – Kriausių pyragėliai su levandomis (Prancūzija) – 19 val.
14 d. – Risky business (JAV) – 19.30
14 d. – Fantastiška moteris (Ispanija, JAV, Vokietija, Čilė) – 21.15
14 d. – Prancūziška porelė (Prancūzija) – 17 val.
14 d. – (Ne)tikros prancūziškos vestuvės (Prancūzija) – 21 val.
15 d. – Gobšius! (Prancūzija) – 15.15

KAUNAS

Forum Cinemas

9–15 d. – Penkiasdešimt išlaisvintų atspal- vių (JAV) – 11, 13.25, 16, 17, 18.30, 19.30, 21, 22, 23.20; Dagas iš akmens amžiaus (D. Bri- tanija, Prancūzija) – 10.10, 12.25, 14.40; Nuostabieji Lūzeriai. Kita planeta (rež. A. Matelis) – 10.20, 18.10
9 d. – Laiminga pabaiga (Prancūzija, Austrija, Vokietija) – 11.15; 11, 13, 15 d. – 11.15, 17.20
14 d. – Ledas (Rusija) – 19.15, 20.30
16 d. – Pelėdų kalnas (rež. A. Juzėnas) – 13.10, 16.10, 17, 19.10, 20, 22.10
10 d. – G. Donizetti „Meilės eliksyras“. Tie- sioginė premjeros transliacija iš Niujorko Metropolitenos operos – 19 val.
14 d. – Kaip pavogti milijoną (JAV) – 19.30
9–15 d. – Aš žvaigždė. (rež. R. Kuliūnas) – 12.15, 14, 16.25, 18.35, 20.40, 22.50
9–13, 15 d. – Bėgantis labirintu: vaistai nuo mirties (JAV) – 13, 16.10, 19.15; 14 d. – 13, 16.10
9–15 d. – Gražinti nepriklausomybę (rež. S. Baradinskas) – 10.50, 14.30, 18.45, 23 val.
9, 12–15 d. – Koko (JAV) – 13 val.; 10, 11 d. – 10.30, 13 val.
9–13, 15 d. – Klasės susitikimas. Tarp mūsų, berniukų (rež. K. Gudavičius) – 16.30, 20.40, 22.20; 14 d. – 16.30, 22.20
9–15 d. – Vabaliukų istorijos (Prancūzija, Liuksemburgas) – 10.40, 12.50
Tamsiausia valanda (JAV, D. Britanija) – 22.40
Bulius Ferdinandas (JAV) – 15 val.
Džiumandži: sveiki atvykę į džungles (JAV) – 15.30
9, 11, 13, 15 d. – Vandens forma (JAV, Kanada) – 19.50; 10, 14 d. – 11.15; 12 d. – 11.15, 19.50
9–15 d. – 12 stipriausių (JAV) – 22.30
Trys stendai prie Ebingo, Misūryje (JAV) – 20.10
9, 12, 14 d. – Valstybės paslaptis (JAV) – 17.20

Redaktorė – Monika Krikštopaitytė (dailė)
Atsakingoji sekretorė – Rūta Jakimavičienė

Kinas – Živilė Pipinytė | Teatras, šokis – Ieva Tumanovičiūtė
Muzika – Laimutė Ligeikaitė | Stilius – Rita Markulienė
Dizainas – Jokūbas Jacovskis | Maketas – Vanda Čemerkaitė
Finansininkė – Brigita Misiuvienė | Direktorius – Linas Vildžiūnas

© „7 meno dienos“. Kultūros savaitraštis. Išeina penktadieniais.
Leidžiamas nuo 1992 m. sausio 10 d. Leidėjas VšĮ „7 meno dienos“, S. Konarskio g. 49, 03123 Vilnius. Tel. 2613039. El. paštas redakcija@7md.lt. ISSN 1392-6462. 4 sp. l. Tiražas 800 egz.
Spausdino UAB „Valdo leidykla“, Gedimino g. 34, Ukmergė
Remia Spaudos, radijo ir televizijos rėmimo fondas
Lietuvos kultūros taryba
LR kultūros ministerija

LIETUVOS
KULTŪROS
TARYBA

LIETUVOS RESPUBLIKOS
KULTŪROS MINISTERIJA

